

Αγίου Ιωάννου Χρυσοστόμου: Κυριακή της Τυροφάγου

Δημοσιεύτηκε στις Κυριακή, 26 Φεβρουαρίου 2017 14:24 | Γράφτηκε από τον/την Φιλούμενος |

 Share < 2 Tweet < 1 Email < 0 Share < 6

Αξιολόγηση Χρήστη: / 0

Χειρότερο Καλύτερο [Αξιολόγηση](#)

Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου

Κυριακή Τυροφάγου

Ματθ. στ΄. 14-21

Ύπόμνημα εις τὸν Ἅγιον Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον, ὁμιλία Κ΄

α. Ἀρμοζει νὰ στενάξωμε ἐδῶ πολὺ καὶ νὰ θρηνησωμε πικρά. Ὅχι μόνον μιμούμαστε τοὺς ὑποκριτὲς ἀλλὰ καὶ τοὺς ἔχομε ξεπεράσει. Γνωρίζω, γνωρίζω πολλοὺς ποὺ ὄχι μόνον νηστεύουν καὶ κάνουν ἐπίδειξη ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἄλλους ποὺ δὲ νηστεύουν κι ὡστόσο παίρνουν τὸ ὕφος ἀνθρώπων ποὺ νηστεύουν καὶ κάνουν ἔτσι ἀπολογία χειρότερη ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. Γιὰ νὰ μὴ σκανδαλίσωμε –λένε- τοὺς πολλοὺς, τὸ κάνωμε αὐτό. Εἶναι ὁ νόμος τοῦ θεοῦ ποὺ τὰ ὀρίζει αὐτὰ καὶ ὁμιλεῖ γιὰ σκάνδαλο; Καὶ νομίζεις ὅτι σκανδαλίζεις, ὅταν τὸν τηρῆς κι ὅταν τὸν παραβαίνης ὅτι ἀποσοβῆς τὸ σκάνδαλο; Δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ χειρότερη ἀνοησία; Δὲ θὰ σταματήσης νὰ γίνεσαι κι ἀπὸ τοὺς ὑποκριτὲς χειρότερος, καὶ νὰ διπλασιάξης τὴν ὑποκρισία;

Καὶ κατανοῶντας τὴ μεγάλη ὑπερβολὴ τῆς κακίας αὐτῆς, δὲ θὰ ντραπῆς τὴν ἔμφαση τῆς διατυπώσεως; Δὲν εἶπε μόνον ὅτι ὑποκρίνονται ἀλλὰ θέλοντας νὰ τοὺς θίξῃ περισσότερο λέει Ἀφανίζουν τὰ πρόσωπά τους, τὰ χαλοῦνε δηλαδὴ καὶ τὰ καταστρέφουν. Κι ἂν τοῦτο λέγεται ἀφανισμὸς τοῦ προσώπου, τὸ νὰ φαίνεται ὡχρὸ γιὰ λόγους κενοδοξίας τί θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε γιὰ κείνες ποὺ παραμορφώνουν μὲ σκόνες καὶ βαφές τὰ πρόσωπα τῶν γυναικῶν, γιὰ νὰ καταστρέφονται ἀκόλαστοι νέοι; Κι ἐκεῖνοι τὸν ἑαυτὸ τους μόνον βλέπουν. Ἐνῶ αὐτὲς καὶ τὸν ἑαυτὸ τους κι ὅποιους τὶς βλέπουν. Πρέπει καὶ τὴ μιὰ καὶ τὴν ἄλλη βλάβη νὰ ἀποφεύγωμε μ' ὅλη μας τὴ δύναμη.

Μᾶς ἔδωσε ἐντολὴ ὄχι μόνον νὰ μὴν ἐπιδεικνύωμαστε ἀλλὰ καὶ νὰ προσπαθοῦμε νὰ περνοῦμε ἀπαρατήρητοι. Ὅπως ἔκαμε καὶ πῶ μπροστά. Καὶ στὴν περίπτωσι τῆς ἐλεημοσύνης δὲν τὸ ζήτησε ἀπλὰ ἀλλὰ ὅταν εἶπε· Προσέχετε νὰ μὴν τὴν πράττετε μπροστά στοὺς ἀνθρώπους, πρόσθεσε, γιὰ νὰ σᾶς δοῦνε.

Στὴν περίπτωσι τῆς νηστείας καὶ τῆς προσευχῆς τίποτα τέτοιο δὲν ὦρισε. Ἐπειδὴ ἡ ἐλεημοσύνη εἶναι ἀδύνατο νὰ κρυφτῆ ὀλότελα, εἶναι ὁμως δυνατὸ νὰ κρυφτῆ ἡ προσευχὴ καὶ ἡ νηστεία. Ὅπως ὅταν εἶπε, νὰ μὴ γνωρίζῃ τὸ ἀριστερὸ χέρι τί πράττει τὸ δεξιό, δὲν ἐννοοῦσε τὰ χέρια ἀλλὰ ὅτι πρέπει μὲ προσοχὴ νὰ περνᾶς ἀπαρατήρητος ἀπ' ὄλους. Κι ὅταν συμβούλεψε νὰ ἀποσυρῶμαστε στὴν ἀποθήκη μας, οὔτε πάντοτε, οὔτε προηγούμενα ὦρισε ἐκεῖ μόνον νὰ προσευχώμαστε· ἀλλὰ ἐννοοῦσε τὸ ἴδιο πρᾶγμα· ἔτσι κι ἐδῶ· ἡ συμβουλή του ν' ἀλειφώμαστε δὲν ἀποτελεῖ νομοθεσία του ν' ἀλειφώμαστε πάντα.

Γιατὶ τότε θὰ βρεθοῦμε ὅλοι ὅτι παραβαίνομε τοῦτο τὸ νόμο, πῶ πολὺ αὐτοὶ ποὺ ἐπιδόθηκαν σοβαρὰ τὴ φύλαξή του, οἱ κοινότητες τῶν μοναχῶν καὶ ὅσοι κατοίκησαν στὰ βουνά. Δὲν ὦρισε λοιπὸν τοῦτο. Ἀλλὰ ἐπειδὴ οἱ πῶ παλιοὶ εἶχαν τὴ συνήθεια ν' ἀλειφῶνται κάθε φορὰ ποὺ τοὺς τύχαινε ἕνα εὐχάριστο καὶ χαρούμενο γεγονός- κι αὐτὸ μπορεῖ νὰ τὸ διαπιστώσῃ κανεὶς καὶ στὴν ἐποχὴ ἀκόμα τοῦ Δαυῖδ καὶ τοῦ Δανιὴλ-συμβούλεψε ν' ἀλειφώμαστε κι ἐμεῖς, ὄχι γιὰ νὰ τὸ κάνωμε αὐτὸ ὅπωςδὴποτε, ἀλλὰ νὰ φροντίζουμε, μὲ πολλὴ προσοχὴ νὰ κρύβωμε τὴν πράξῃ μας αὐτῇ.

Καὶ γιὰ νὰ ἀντιληφθῆς ὅτι ἔτσι εἶναι, ὅταν ἐκεῖνος ἐφάρμοσε στὴν πράξῃ αὐτὸ ποὺ ὦρισε μὲ τὸ λόγο, ὅταν ἐνήστεψε σαράντα μέρες, κι ἀφοῦ ἐνήστεψε ἀπαρατήρητα, μήτε ἀλείφθηκε, μήτε ἐνίφθηκε. Ὡστόσο καὶ χωρὶς νὰ τὰ κάμῃ αὐτὰ ἔφερε στὸ τέλος τὴν ἄσκησή του πῶ ἀκενόξοδα ἀπὸ κάθε ἄλλον. Αὐτὸ ὀρίζει καὶ σ' ἐμᾶς καὶ παρουσιάζοντάς μας τοὺς ὑποκριτὰς κι ἀποτρέποντας μὲ διπλὴ παραγγελία ὅσους ἀκοῦνε. Καὶ κάτι ἄλλο μᾶς ἀφίνει νὰ ἐννοήσωμε μὲ τὴν ὀνομασία ὑποκριτὲς. Θέλει νὰ μᾶς ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὴν πονηρὴ ἐπιθυμία, ὄχι μόνον μὲ τὸ ὅτι εἶναι τὸ πρᾶγμα καταγέλαστο, οὔτε καὶ μὲ τὸ ὅτι προξενεῖ τὴ μεγαλύτερη ζημία ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ ὅτι ἡ τέτοιου εἴδους ἀπάτη εἶναι ἐφήμερη.

Ὁ ὑποκριτὴς δηλαδὴ ὡς τότε φαίνεται λαμπρός, ὥσπου παρακολουθοῦν οἱ θεαταὶ· καὶ τότε ἀκόμα δὲ φαίνεται σ' ὄλους. Γιατὶ οἱ περισσότεροι γνωρίζουν ποιὸς εἶναι καὶ ποιὸν ὑποκρίνεται. Ἀλλὰ ὅταν τελειώσῃ ἡ παράστασις φανερώνεται σ' ὄλους πῶ καθαρὰ. Αὐτὸ λοιπὸν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ ἀντιμετωπίσουν κι ὅλοι οἱ κενόδοξοι. Κι αὐτοὶ δείχνουν στοὺς πῶ πολλοὺς ὅτι δὲν εἶναι αὐτὸ ποὺ φαίνονται, ἀλλὰ φορᾶνε μόνον προσωπεῖο· πολὺ περισσότερο ὁμως θὰ φανερωθοῦν ἀργότερα, ὅταν ὅλα φαίνονται ξεσκεπαστα καὶ γυμνά. Καὶ μὲ ἄλλο

τρόπο πάλι τους απομακρύνει από τους ύποκριτας με την υπόδειξη ότι η έντολη είναι έλαφρα. Δεν κάνει αυστηρότερη τη νηστεία ούτε ορίζει να την παρουσιάσουμε μεγαλύτερη αλλά θέλει να μη χάσουμε το στέφανο που αυτή δίνει. Ωστε αυτό που φαίνεται βαρύ, είναι κοινό σ' εμάς και τους ύποκριτας· γιατί νηστεύουν κι αυτοί. Κι εκείνο που είναι ανεπαισθητο, να μη χαθῆ από την κούραση ο μισθός, αυτό είναι λέει που όριζω· δε μᾶς επιβαρύνει με πρισσότερο κόπο, ασφαλίζει ὅμως τὸ μισθὸ μας με κάθε μέσο και δὲν μᾶς ἀφίνει νὰ φύγωμε ἀστεφάνωτοι, ὅπως ἐκεῖνοι. Καὶ μῆτε θέλουν νὰ μιμηθοῦν αὐτοὺς που ἀγωνίζονται στοὺς ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες, που μόλο που παρακολουθεῖ τόσος κόσμος και τόσοι ἄρχοντες, ἕναν μονάχα ἐπιδιώκουν νὰ ἱκανοποιηθοῦν, αὐτὸν που θὰ βραβεύσει τὴ νίκη τους. Κι ἄς εἶναι πολὺ κατώτερος. Καὶ σὺ που ἔχεις διπλὴ αἰτία νὰ παρουσιάσεις σ' ἐκεῖνον τὴ νίκη σου, γιατί ὁ ἴδιος εἶναι και ὁ ἐπιβραβευτὴς και με ὑπεροχὴ ἀσύγκριτη ὑπερέχει ἀπὸ ὅλους ὅσοι κάθονται στὸ θέατρο, δείχνεις σὲ ὅλους τὴν ἀρετὴ σου, που ὄχι μόνο δὲ σ' ὠφελοῦν ἀλλὰ και σοῦ προσξενοῦν μεγίστη ζημία.

β. Ἀλλὰ μῆτε σ' αὐτὸ δὲ σ' ἐμποδίζω, λέει. Ἄν θέλης και στοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐπιδειχθῆς, περίμενε, κι ἐγὼ θὰ σοῦ παραχωρήσω κι αὐτὸ με πρισσότερη ἀφθονία και πολὺ κέρδος. Σὲ ἀποσπᾷ τοῦτο τώρα ἀπὸ τὴ δοξολογία μου, ὅπως σὲ συνδέει ἡ περιφρόνησή τούτων. Τότε θὰ τὰ ἀπολαύσεις ὅλα με κάθε ἐλευθερία. Ἀλλὰ πρὶν ἀπ' αὐτὰ δὲ θὰ εἶναι μικρὴ ἡ ὠφέλειά σου ἐδῶ με τὸ νὰ καταπατήσης ὅλη τὴν ἀνθρωπίνη δόξα και νὰ ἐλευθερωθῆς ἀπὸ τὴ βαρεῖα ἀνθρώπινη δουλεία και νὰ γίνης ἐργάτης γνήσιος τῆς ἀρετῆς. Γιατί με τέτοια γνώμη ἂν βρεθῆς στὴν ἐρημίᾳ, θὰ γίνης ἔρημος ἀπὸ κάθε ἀρετῆ, ἀφοῦ δὲ θὰ ἔχης θεατῆς. Αὐτὸ ὅμως δείχνει ὑβριστὴ τῆς ἀρετῆς, ἂν εἶναι νὰ τὴν ἐπιδιώκης ὄχι γι' αὐτὴν τὴν ἴδια ἀλλὰ γιὰ τὸ σχοινῶ και τὸ χαλκιά και τὸ πλῆθος τῆς ἀγορᾶς, γιὰ νὰ σὲ θαυμάσουν ἀκόμα κι οἱ κακοὶ κι αὐτοὶ που ζοῦνε μακριὰ της. Καὶ καλεῖς τοὺς ἐχθροὺς της νὰ τὴ δείξῃς και νὰ τὴ θαυμάσουν. Εἶναι τὸ ἴδιο νὰ διαλέξῃ κανένας τὴ σωφρονη ἀλλὰ γιὰ νὰ τῆς κἀνῃ ἐπίδειξη σ' αὐτοὺς που ζοῦνε με ἐταῖρες. Καὶ σὺ ἂν σκέφτεσαι ἔτσι, δὲ διαλέγεις τὴν ἀρετὴ παρὰ γιὰ τοὺς ἐχθροὺς της. Πρέπει κι ἀπὸ τοῦτο νὰ τὴ θαυμάσωμε, που τὴν ἐπαινοῦν κι οἱ ἐχθροὶ της. Καὶ νὰ τὴ θαυμάσωμε ὅπως πρέπει ὄχι γι' ἄλλους ἀλλὰ γιὰ λογαριασμό της.

Γιατί κι ἐμεῖς θεωροῦμε προσβολὴ νὰ μὴ μᾶς ἀγαποῦν γιὰ τὸν ἑαυτὸ μας ἀλλὰ γιὰ χάρη ἄλλων. Τὸ ἴδιο νὰ στοχαστῆς και γιὰ τὴν ἀρετὴ. Μὴν τὴν ἐπιδιώκης γιὰ χάρη ἄλλων οὔτε νὰ κἀνης ὑπακοὴ στὸ Θεὸ γιὰ χάρη τῶν ἀνθρώπων ἀλλὰ στοὺς ἀνθρώπους γιὰ χάρη τοῦ Θεοῦ. Στὴν ἀντίθετη περίπτωση κι ἂν νομίζῃς ὅτι ἐπιδιώκεις τὴν ἀρετὴ, ἐξοργίζεις τὸ Θεὸ ὅμοια μ' αὐτὸν που δὲν τὴν ἐπιδιώκει.

Ὅπως παρακούει ἐκεῖνος που δὲν τὴν ἐπιδίωξε ἔτσι και σὺ με τὴν παράνομη ἐπιδίωξη. «Μὴ θησαυρίζε ε γιὰ τὸν ἑαυτὸ σας θησαυροὺς πάνω στὴ γῆ». Ἀφοῦ ἔβγαλε ἀπὸ τὴν ψυχὴ μας τὸ νόσημα τῆς κενοδοξίας, ἀρχίζει σὲ κατάλληλη ὥρα και τὸ λόγο γιὰ ἀκτημοσύνη. Τίποτα δὲν προετοιμάζει τόσο τὸν ἀνθρωπο στὴν ἀγάπη τῶν χρημάτων ὅσο ἡ ἐπιθυμία τῆς δόξας. Γιὰ τὴν δόξα οἱ ἀνθρωπο ἐφευρίσκουν τὰ κοπάδια τῶν δούλων, τὸ σμᾶρι τῶν εὐνοῦχων, τὰ χρυσοστόλιστα ἄλογα, τ' ἀσημένια τραπέζια και τὰ ἄλλα τὰ πιὸ γελοῖα. Δὲ θέλουν νὰ ἱκανοποιήσουν μιὰ ἀνάγκη, οὔτε ν' ἀπολαύσουν ἡδονὴ ἀλλὰ νὰ κάνουν ἐπίδειξη στοὺς πολλοὺς. Πιὸ πάνω περιοριζόταν νὰ ὀρίση ὅτι πρέπει νὰ ἐλεοῦμε· ἐδῶ δείχνει και πόσο πρέπει νὰ ἐλεοῦμε λέγοντας· Μὴ θησαυρίζετε. ἐπειδὴ δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ παρουσιάση ἀπὸ τὴν ἀρχὴ στὴ πληρότητά του τὸ λόγο γιὰ τὴν περιφρόνηση τῶν χρημάτων ἐξ αἰτίας τῆς τυραννικῆς κυριαρχίας τοῦ πάθους, ἀφοῦ τὸν χώρισε σὲ μέρη και τὸν ἐλευθέρωσε ἀπ' αὐτὴν, τὸν σταλάζει μέσα στὴν ψυχὴ τῶν ἀκροατῶν του, ὥστε νὰ γίνῃ εὐκόλα παραδεκτός. Γι' αὐτὸ ἔλεγε πρῶτα· Καλότυχοι ὅσοι ἐλεοῦν· κι ἔπειτ' ἀπ' αὐτὸ· Νὰ ἔχης συμπάθεια γιὰ τὸν ἀντίδικό σου. Κι ἀκόμα πιὸ ὕστερα· Ἄν θέλῃ κάποιος νὰ πᾶτε στὸ δικαστήριο και νὰ σοῦ πάρῃ τὸ χιτῶνα δώστου και τὸ ἱμάτιο. Αὐτὸ εἶναι τὸ μεγαλύτερο ἀπ' ὅλα.

Ἐκεῖ εἶπε· Ἄν δῆς νὰ πλησιάξῃ δικαστικὸς ἀγῶνας κάνε τοῦτο· ἀντὶ νὰ φιλονικῆς γιὰ τὴν κατοχὴ ἐνὸς πράγματος, καλύτερα ν' ἀποφύγῃς τὴ φιλονεικία κι ἄς μὴν τὸ κρατήσης. Ἀλλὰ ἐδῶ οὔτε ἀντίδικο παρουσιάζει οὔτε κατηγορούμενο, οὔτε κανέναν ἄλλο μνημονεύει, παρὰ μᾶς συμβουλεύει καθ' ἑαυτὴ τὴν περιφρόνηση τῶν χρημάτων, δείχνοντας ὅτι θέτει αὐτὸν τὸ νόμο ὄχι τόσο γι' αὐτοὺς που εὐεργετοῦνται, ὅσο γι' αὐτὸν που εὐεργετεῖ. Ἔτσι κι ἂν κανένας δὲν ἀδικῆ και δὲ μᾶς σύρῃ στὸν δικαστήριο, νὰ περιφρονοῦμε ὡστόστο τὴν περιουσία μας, δίνοντάς τη σ' αὐτοὺς που τὴ χρειάζονται. Κι ἐδῶ ὅμως δὲ θέτει τὸ σύνολο ἀλλὰ τμηματικὰ, μολονότι παρουσίασε στὴν ἔρημο τοὺς σχετικὸς ἀγῶνες με πολλὴν ὑπερβολή. Δὲν τὸ θέτει ὅμως, οὔτε τὸ φέρνει στὸν κέντρο· δὲν ἦταν ἀκόμα καιρὸς νὰ τὸ φανερώση.

Σκέψεις ἐξετάζει ὡς τώρα και στὸ λόγο γι' αὐτὰ παίρνει τὴ θέση συμβούλου· πιὸ πολὺ παρὰ νομοθέτη. Γιατί ὅταν εἶπε· Μὴ θησαυρίζετε στὴ γῆ, πρόσθετε· Ὅπου τὸ σαράκι και τὸ σκουλήκι ἀφανίζονται κι ὅπου οἱ κλέφτες ξεθαίνουν και κλέβουν. Τώρα δείχνει τοῦ οὐράνιου θησαυροῦ τὴν ὠφέλεια και τοῦ γήινου τὴ βλάβη κι ἐξ αἰτίας τοῦ τόπου και ἐξ αἰτίας αὐτῶν που τὸν κυνηγοῦν. Δὲ σταματᾷ ὡς ἐδῶ ἀλλὰ προσθέτει κι ἄλλη σκέψη και πρῶτα μετατρέπει τὸ φόβο τους σ' ἐνθάρρυνση. Φοβάσαι, λέει, μὴν ξοδευτοῦν τὰ χρήματά σου, ὅταν κάμῃς ἐλημοσύνη; Δῶσε ἐλεημοσύνη και τότε δὲ θὰ ξοδευτοῦν. Καὶ τὸ πιὸ μεγάλο, ὅτι ὄχι μόνο δὲ θὰ ξοδευτοῦν ἀλλὰ και προσθήκη μεγαλύτερη θὰ λάβῃς, γιατί βέβαια προσθέτονται τὰ οὐράνια. Δὲν τὸ λέει ὅμως αὐτὸ ἀπὸ τὴν ἀρχή, τὸ προσθέτει ἔπειτα.

γ. Τώρα φέρνει στὸ κέντρο, ὅ,τι μπορούσε ν' ἀποκαλέση τὴ μεγαλύτερη προτροπή, ὅτι παραμένει ἀσύλητος ὁ θησαυρὸς τους και τοὺς σέρνει κοντά του ἀπὸ δύο μέρη. Γιατί οὔτε εἶπε ὅτι μόνο ἂν δώσης ἐλεημοσύνη διατηρεῖται, ἀλλὰ ἐφοβέρισε και τὸ ἀντίθετο, ὅτι και ἂν δὲν δώσης χάνεται. Πρόσεξε τὴν ἄπειρη σοφία. Δὲν εἶπε ὅτι τὰ ἀφήνεις σὲ ἄλλους, γιατί και τοῦτο δὲν τὸ ἐπιτυγχάνουν. Ἀλλὰ με ἄλλο τρόπο τοὺς φοβερίζει δείχνοντάς τους οὔτε μῆτε τοῦτο δὲν τὸ ἐπιτυγχάνουν. Ἀκόμα κι ἂν δὲν μᾶς ἀδικήσουν ἀνθρωπο, ὑπάρχουν αὐτοὶ που θὰ ἀδικήσουν, τὸ σαράκι και τὸ σκουλήκι. Γιατί κι ἂν φαίνονται πῶς εἶναι πολὺ εὐκολοσύνητριφοι αὐτοὶ οἱ ἀφανισταί, ὅμως πραγματικὰ εἶναι ἀκαταμάχητοι και ἀσυγκράτητοι. Κι ὁ,τιδήποτε μηχανευθῆς, δὲ θὰ μπορέσης νὰ συγκρατήσης τὴν καταστροφὴ που προσξενοῦν. Λοιπὸν τὸ σαράκι τρώει τὸ χρυσάφι; Ἄν ὄχι τὸ σαράκι οἱ κλέφτες. Κι ἔγιναν ὅλοι θύματα κλοπῆς; Ἄν ὄχι ὅλοι οἱ πρισσότεροι. Γι' αὐτὸ φέρνει κι ἄλλη σκέψη, ὅπως εἶπα πιὸ πρὶν· Ὅπου βρίσκεται ὁ θησαυρὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκεῖ εἶναι ἡ σκέψη του. Κι ἂν δὲν

πραγματοποιηθῆ κανένα ἀπ' αὐτά, λέει, δὲν εἶναι μικρὴ ζημία νὰ εἶσαι καρφωμένος στὰ γῆινα, νὰ γίνῃς δοῦλος ἀπὸ ἐλεύθερος, νὰ ξεπέσης ἀπὸ τὸν οὐρανό, τίποτα ἀπὸ τὰ ὑψηλὰ νὰ μὴν μπορῆς νὰ ἐννοήσης ἀλλὰ νὰ τὰ θεωρῆς ὅλα σὰν χρήματα καὶ τόκους καὶ δανείσματα καὶ κέρδη κι ἀνελεύθερες συναλλαγές. Ὑπάρχει μεγαλύτερη ἀθλιότητα;

Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶναι χειρότερος ἀπὸ κάθε ἀρχεῖο, δοῦλος στὴ χειρότερη τυραννία. Κι ἔχει προδώσει τὸ βασικώτερο ἀπ' ὅλα, τὴν ἀνθρώπινη εὐγένεια καὶ ἐλευθερία. Ὅσα κι ἂν σοῦ λήη κανένας, ὅταν ὁ νοῦς σου εἶναι προσηλωμένος στὰ χρήματα τίποτα δὲ θὰ μπορέσης ν' ἀκούσης ἀπ' ὅσα ἀρμόζουν σὲ σένα. Ἀλλὰ σὰν σὲ σκυλι πού εἶναι δεμένο σὲ τάφο μὲ τὴ βαρύτερη ἀπ' ὅλες ἀλυσίδα τῆς χρηματικῆς τυραννίας κι ἀλυχτᾷ ὅλους πού πλησιάζουν, ἕνα ἔργο ἀσταμάτητο ἔχεις καὶ σύ, νὰ ὑπερασπίζεσαι ἀπὸ ὅλους τὸ θησαυρό σου. Ὑπάρχει ἀθλιότητα μεγαλύτερη;

Αὐτὸ ὅμως ἦταν ἀνώτερο ἀπὸ τὸ διανοητικὸ ἐπίπεδο τῶν ἀκροατῶν του, κι οὔτε ἦταν εὐκόλο νὰ δοῦν σὲ μιὰ ματιὰ τὴ βλάβη, οὔτε τὸ κέρδος ἦταν φανερό, ἀλλὰ χρειάζοταν κάπως πιὸ ἀσκημένη σκέψη νὰ διακρίνουν καὶ τὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλο, γι' αὐτὸ ἀναφέρει τοῦτο ὕστερ' ἀπ' αὐτὰ τὰ φανερὰ λέγοντας: Ὅπου ὁ θησαυρὸς τοῦ ἀνθρώπου, ἐκεῖ βρίσκεται κι ἡ σκέψη του. Καὶ τὸ ἀποσαφηνίζει αὐτὸ πάλι, ὀδηγώντας τὸ λόγο ἀπὸ τὰ νοητὰ στὰ αἰσθητὰ καὶ λέγοντας: Ὁ λύχνος τοῦ σώματος εἶναι τὸ μάτι. Ὁ λόγος του ἔχει τοῦτο τὸ νόημα. Μὴν κρύψεις χρυσάφι στὴ γῆ, μήτε τίποτα παρόμοιο, γιὰ τὰ μαζύεις γιὰ τὸ σαράκι καὶ τὸ σκουλήκι καὶ τοὺς κλέπτες. Κι ἂν ἀκόμη τ' ἀποφύγῃς αὐτά, δὲ θὰ ξεφύγῃς τὴν ὑποδούλωση τῆς καρδιάς καὶ τὴν προσήλωση σ' ὅλα τὰ χαμηλά. Ὅπου εἶναι ὁ θησαυρὸς σου ἐκεῖ κι ἡ σκέψη σου. Ὅπως λοιπὸν ὅταν θησαυρίσης στὸν οὐρανό, δὲν καρπώνεσαι τοῦτο μονάχα, τὴν ἐπιτυχία τῶν σχετικῶν βραβείων ἀλλὰ ἀπὸ δῶ κι ἀπὸ τώρα παίρνεις τὸ μισθὸ σου σὲ ἄλλο ἀράζοντας λιμάνι, κι ἔχοντας φρόνημα τ' οὐρανοῦ καὶ γιὰ τὰ ἐκεῖ φροντίζοντας –γιατί ὅπου ἔκρυψες τὸ θησαυρό σου εἶναι φανερό ὅτι ἄφησες καὶ τὴν ψυχὴ σου-ἔτσι ἂν θησαυρίσης στὴ γῆ, θὰ πάθῃς τὰ ἀντίθετα.

Κι ἂν εἶναι γιὰ σένα ὁ λόγος σκοτεινὸς ἄκουσε τὰ ἐξῆς. Ὁ λύχνος τοῦ σώματος εἶναι τὸ μάτι. Ἄν τὸ μάτι σου εἶναι καθαρὸ, εἶναι φωτεινὸ ὅλο τὸ σῶμα σου. Ἄν τὸ μάτι σου εἶναι πονηρό, θὰ εἶναι ὅλο τὸ σῶμα σου σκοτεινὸ. Κι ἂν τὸ φῶς τὸ δικό σου εἶναι σκοτάδι, τὸ σκοτάδι πόσο θὰ εἶναι; Στρέφει τὸ λόγο στὰ αἰσθητὰ. Ἐπειδὴ ἀνέφερε τὴν ψυχὴ, ὅτι καταδουλώνεται κι αἰχμαλωτίζεται καὶ αὐτὸ δὲν μποροῦν πολλοὶ νὰ τὸ δοῦνε σὲ μιὰ ματιὰ, μεταθέτει τὴ διδασκαλία του στὰ ἐξωτερικὰ κι αὐτὰ πού βλέπουν τὰ μάτια, γιὰ νὰ λάβουν ἰδέα καὶ γιὰ κεῖνα ἔχοντας ὑπ' ὄψη αὐτά. Ἄν δὲ γνωρίζῃς, τί σημαίνει βλάβη τοῦ νοῦ, κατανόησέ το ἀπὸ τὴ σωματικὴ βλάβη. Ὅ,τι ἀντιπροσωπεύει γιὰ τὸ σῶμα τὸ μάτι, αὐτὸ εἶναι κι ὁ νοῦς γιὰ τὴν ψυχὴ. Ἀσφαλῶς λοιπὸν δὲ θὰ προτιμοῦσες νὰ φορῆς χρυσᾶ καὶ νὰ εἶσαι ντυμένος μὲ ροῦχα μεταξωτά, νὰ εἶναι ὅμως τὰ μάτια σου χαλασμένα. Ἀλλὰ τὴν ὑγεία τῶν ματιῶν σου θεωρεῖς πιὸ ἀκριβῆ ἀπ' ὅλα αὐτά. Καὶ ἂν τὴν καταστρέψῃς καὶ τὴ χαλάσης, δὲ σ' ὠφελεῖ πᾶ νὰ ζῆς, γιὰ τὸ ὅπως μὲ τὴν τύφλωση τῶν ματιῶν χάνεται τὸ μεγαλύτερο ποσοστὸ τῆς ἐνεργητικότητος τῶν ἄλλων μελῶν, ὅταν σβῆσῃ γι' αὐτὰ τὸ φῶς, ἔτσι ὅταν καταστραφῇ καὶ ὁ νοῦς σου, ἀπὸ μύρια ἢ ζωὴ σου θὰ γεμίσει κακά. Ὅπως λοιπὸν στήν φροντίδα τοῦ σώματος βάζομε αὐτὸ τὸ σκοπὸ, νὰ ἔχωμε τὰ μάτια μας γερά, τὸ ἴδιο κάνομε καὶ γιὰ τὸ νοῦ στήν ἐπιμέλεια τῆς ψυχῆς. Ἄν ἀχρηστέψωμε αὐτὸν, πού ὀφείλει καὶ στὰ ἄλλα νὰ παρέχῃ τὸ φῶς, πῶς θὰ μπορέσωμε νὰ δοῦμε; Ὅπως ξηραίνει τὸν ποταμὸ ὁποῖος φράξῃ τὴν πηγὴ, ἔτσι κι αὐτὸς πού ἀφανίζει τὸ νοῦ του, θολώνει ὅλη τὴ δραστηριότητά του στὴ ζωὴ αὐτή. Γι' αὐτὸ λεεῖ Ἄν τὸ δικό σου φῶς εἶναι σκοτάδι, τὸ σκοτάδι πόσο εἶναι; Ὅταν βουλιάξῃ ὁ κυβερνήτης καὶ σβῆσῃ τὸ λυχνάρι καὶ ὁ ἀρχηγὸς αἰχμαλωτιστῆ, ποιά ἐλπίδα ἀπομένει στοὺς ὑπηκόους;

δ. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἄφησε νὰ πῆ τώρα τίς ἐπιβουλὲς πού προκαλεῖ ὁ πλοῦτος, τίς φιλονεικίες, τίς δίκες. Ἐκανε γι' αὐτὰ ὑπαινιγμὸ πιὸ πάνω ὅταν εἶπε: Θὰ σὲ παραδώσῃ ὁ ἀντίδικος στὸν κριτὴ καὶ ὁ κριτὴς στὸν ὑπρέτη. Ἀφοῦ ὅπως νᾶναι ἀνέφερε τὰ βαρύτερα περιστατικά, ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν πονηρὴ ἐπιθυμία. Εἶναι πολὺ φοβερώτερο νὰ δουλωθῇ ὁ νοῦς σου σ' αὐτὸ τὸ πάθος παρὰ νὰ κλειστῆς στὴ φυλακὴ. Καὶ τὸ τελευταῖο δὲ συμβαίνει συχνά, τὸ πρῶτο ὅμως ἔχει συνδεθῆ μὲ τὴν ἐπιθυμία τῶν χρημάτων. Γι' αὐτὸ βάζει τὴν ὑποδούλωση τοῦ νοῦ, σὰν πιὸ φοβερὴ κι ἀναπόφευκτη, μετὰ τὴ φυλάκιση. Ὁ Θεὸς μᾶς ἔδωσε νοῦ, λέει, γιὰ νὰ διαλύσωμε τὴν ἄγνοια μας καὶ νὰ σχηματίσωμε ὀρθὴ κρίση γιὰ τὰ πράγματα καὶ νὰ μείνωμε ἀσφαλισμένοι ἔναντι ὅσων μᾶς λυποῦν καὶ μᾶς βλάπτουν, χρησιμοποιώντας αὐτὸν σὰν κάποιο ὄπλο καὶ φῶς. Ἐμεῖς προδίδομε τὸ χάρισμα σὲ περιττὰ καὶ ἀνώφελα.

Τὶ ὠφελοῦν οἱ χρυσοντυμένοι στρατιῶτες, ὅταν ὁ στρατηγὸς σέρνεται στήν αἰχμαλωσία; Ποιὸ κέρδος τοῦ ἀρματωμένου πλοίου, ὅταν ὁ κυβερνήτης βουλιάξῃ; Καὶ τί ἀξία ἔχει τὸ ἀθλητικὸ σῶμα, ὅταν ἀπὸ τὰ μάτια ἔχει ἀποκοπῆ ἢ ὄραση; Ὅπως λοιπὸν ἂν κάποιος τὸ γιαντῶ, πού πρέπει νὰ εἶναι ὑγιὴς γιὰ νὰ θεραπεύῃ τίς ἀσθένειες, τὸν κάμη ν' ἀσθενήσῃ καὶ ὀρίσῃ ἔπειτα νὰ ξαπλωθῇ σὲ ἀσημένιο κρεβάτι καὶ χρυσὸ θάλαμο, δὲν ὠφελεῖ σὲ τίποτα τοὺς ἀρρώστους, ἔτσι ἀφοῦ καταστρέψῃς τὸ νοῦ πού ἔχει τὴ δύναμη νὰ θεραπεύῃ τὰ πάθη, ἂν καθίσῃς δίπλα στὸ θησαυρό σου, ὄχι μόνον δὲν προκαλέσῃς καμμιά ὠφέλεια ἀλλὰ ἀντίθετα τὴν μεγαλύτερη ζημίαν καὶ ἔβλαψες ὅλη σου τὴν ψυχὴ. Εἶδες πῶς μὲ τὰ ἴδια, γιὰ τὰ ὁποῖα οἱ ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦν τὴν κακία, μ' αὐτὰ καὶ τοὺς ξαναφέρει στήν ἀρετή; Γιὰ ποιὸ λόγο ἐπιθυμοῦν τὰ χρήματα; ρωτᾷ. Ὅχι γιὰ νὰ δοκιμάσῃς εὐχαρίστηση κι ἡδονή; Αὐτὸ ἀκριβῶς δὲ θὰ τὸ δοκιμάσῃς ἀπὸ τοῦτο ἀλλὰ τὸ ὀλόλα ἀντίθετο. Γιατί ἂν μὲ τὴν στέρση τῶν ματιῶν δὲν αἰσθανώμαστε κανένα ἀπὸ τὰ εὐχάριστα ἐξ αἰτίας αὐτῆς τῆς συμφορᾶς μας, παθαίνομαί τὸ ἴδιο σὲ μεγαλύτερο βαθμὸ ἐξ αἰτίας τῆς διαστροφῆς κι ἀναπηρίας τοῦ νοῦ. Γιὰ ποιὸ λόγο τὰ κρύβεις στὴ γῆ; Γιὰ νὰ φυλάγονται μὲ ἀσφάλεια; Κι ἐδῶ τὸ ἀντίθετο συμβαίνει, λέει. Γιὰ ποιὸ λόγο προσεύχεσαι καὶ ἐλεεῖς;

Ἐπιθυμοῦν τὴ δόξα τῶν ἀνθρώπων; Μὴν προσεύχεσαι λοιπὸν γι' αὐτὴν καὶ θὰ τὴν ἔχῃς κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς κρίσεως. Ὅπως λοιπὸν ἐκεῖνον πού νηστεύει καὶ ἐλεεῖ καὶ προσεύχεται γιὰ λόγους κενοδοξίας τὸν ὀδηγεῖ στήν ἔλλειψη κενοδοξίας χρησιμοποιώντας τὴν ἴδια τὴν ἐπιθυμία του, ὅμοια καὶ τὸ φιλάργυρο τὸν ἀποσπᾷ μὲ τὰ ἴδια πού τράβηξαν τὴν προθυμία του. Τὶ θέλεις; τοῦ λέει. Νὰ φυλάγονται τὰ χρήματά σου καὶ νὰ ἀπολαύσῃς τὴν ἡδονή; Μὲ μεγάλη ἀφθονία θὰ σοῦ δώσω καὶ τὰ δύο, ἐὰν καταθέσῃς τὸ χρυσάφι σου, ὅπου σοῦ ὀρίζω. Πιὸ καθαρά ἔδειξε στὰ κατοπινὰ τὴ βλάβη τοῦ νοῦ, πού προέρχεται ἀπ' αὐτά, ὅταν ἐμνημόνευε τὰ ἀγκάθια. Τώρα κι ἐδῶ κάνει ὄχι τυχαῖο ὑπαινιγμὸ, ἀφοῦ ἔδειξε ὅτι εἶναι σκοτισμένος

ὅποιος ἔχει αὐτὴ τὴ μανία. Κι ὅπως ὅσοι βαδίζουν στὰ σκοτεινὰ δὲ βλέπουν τίποτα μὲ σαφήνεια ἀλλὰ τὸ σχοινὶ τὸ νομίζουν φίδι κι ἂν δοῦν βουνὰ καὶ φαράγγια πεθαίνον ἀπὸ τὸ φόβο, ἔτσι κι αὐτοὶ ὑποψιάζονται αὐτὰ ποὺ δὲν εἶναι φοβερὰ γιὰ ὅσους βλέπουν. Τρέμουν τὴ φτώχεια κι ὄχι τὴ φτώχεια μονάχα ἀλλὰ ὅποιαδήποτε ζημία. Κι ἂν στερηθοῦν κάτι ἀσήμαντο, θρηνοῦν καὶ ὑποφέρουν περισσότερο ἀπὸ ὅσους στεροῦνται τὴν ἀπαραίτητη τροφή.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς πλούσιους ἔφθασαν στὴν ἀγχόνη, ἐπειδὴ δὲ βάσταξαν τὶς δύσκολες αὐτὲς ἡμέρες. Καὶ τὴν προσβολὴ καὶ τὴν κακομεταχείριση τόσο ἀνυπόφορα τὰ θεωροῦν, ὥστε πολλοὶ καὶ γι' αὐτὴ τὴν αἰτία ν' ἀποσπαστοῦν ἀπὸ τὴ ζωὴ. Σ' ὅλα, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ διακονία του, τοὺς ἔκαμε ὁ πλοῦτος μαλακούς. Γιατὶ ὅταν τοὺς προστάξῃ νὰ τὸν ὑπηρετοῦν, δὲ δειλιάζουν οὔτε μπροστὰ στὸ φόνο, οὔτε στὸ μαστίγιο, οὔτε στὴν κατηγγρία, οὔτε σὲ κάθε ἐξευτελισμὸ. Αὐτὸ μαρτυρεῖ ἔσχατη ἀθλιότητα, νὰ δειλιάζῃς περισσότερο ἀπ' ὅλους ὅπου πρέπει νὰ δείχνῃς γενναιότητα. Κι ἐκεῖ ποὺ πρέπει νὰ εἶσαι προσεκτικὸς, νὰ γίνεσαι πιὸ ἀναιδῆς καὶ πιὸ θρασύς. Αὐτοὶ ἐδῶ παθαίνουν, ὅ,τι καὶ αὐτὸς ποὺ σπαταλᾷ τὴν περιουσία του ἐκεῖ ποὺ δὲν πρέπει. Τοῦτος ὅταν φθάσῃ ὁ καιρὸς γιὰ τὴν δαπάνη ποὺ πρέπει νὰ γίνῃ, ἐπειδὴ δὲν ἔχει τί νὰ δώσῃ, ὑποφέρει τὰ ἀθεράπευτα δεινὰ, ἀφοῦ ἔχει ξοδέψῃ κακῶς πρὶν τῆς ὥρας τᾶ δικά του.

ε. Καὶ ὅπως αὐτοὶ ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὶς πονηρὲς ἐκεῖνες τέχνες πάνω στὴ σκηνή, ὑπομένουν ἓνα σωρὸ ἐπικίνδυνες καὶ περιέργες ἀσκήσεις, ἐνῶ σὲ ἐργασίες χρήσιμες κι ἀπαραίτητες εἶναι ἀπὸ ὅλους πιὸ καταγέλαστοι, ἔτσι καὶ τοῦτοι. Γιατὶ αὐτοὶ ποὺ βαδίζουν πάνω στὸ τεντωμένο σχοινὶ δείχνοντας τόσο θάρρος, ἂν κάτι ἀπὸ τὰ ὑποχρεωτικὰ τῆς ζωῆς ἀπαιτήσῃ τὸλμη καὶ θάρρος, οὔτε νὰ τὸ ἐνοήσουν κάτι τέτοι μποροῦν οὔτε νὰ τὸ ἀνεχθοῦν. Ἔτσι κι ὅσοι πλουτοῦν, ἐνῶ τολμοῦν τὰ πάντα γιὰ τὰ χρήματα, γιὰ τὴν πνευματικὴ ζωὴ οὔτε μικρὸ οὔτε μεγάλο δὲ θέλουν νὰ ὑπομείνουν. Καὶ καθὼς ἐκεῖνοι ἀσκοῦν κάτι ἐπικίνδυνο καὶ ἀνώφελο, ἔτσι καὶ τοῦτοι ὑπομένουν πολλοὺς πολλοὺς κινδύνους καὶ κακοτοπιές, δὲν καταλήγουν ὅμως σὲ τέλος καλὸ καὶ ὑποφέρουν διπλὸ σκότος, καὶ ἀπὸ τὴ διαστροφή τοῦ νοῦ τοὺς τυφλωμένοι καὶ σκεπασμένοι μὲ πολλὴν ἀγλὴ ἀπὸ τὴν ἀπάτη τῶν φροντῖδων.

Γι' αὐτὸ μῆτε νὰ δοῦνε δὲν μποροῦν εὐκόλα. Ὅποιος βρίσκεται στὰ σκοτεινὰ, γλυτώνει ἀπὸ τὸ σκότος, ὅταν φανῇ ὁ ἥλιος. Μὰ ὅποιος ἔχει κατεστραμμένα μάτια, δὲ βλέπει οὔτε ὅταν φανῇ ὁ ἥλιος. Αὐτὸ ἔχουν πάθει καὶ τοῦτοι. Δὲ νιώθουν μῆτε τὸν Ἥλιο τῆς Δικαιοσύνης ποὺ ἔλαμψε καὶ τοὺς προτρέπει, ἐπειδὴ ὁ πλοῦτος τοὺς ἔκλεισε τὰ μάτια. Γι' αὐτὸ καὶ ὑπομένουν διπλὸ σκοτάδι· τὸ ἓνα ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τους, τὸ ἄλλο γιὰτὶ δὲν προσέχουν στὸ δάσκαλο. Ἄς τὸν παρακολουθοῦμε λοιπὸν μὲ προσοχὴ γιὰ νὰ ξαναβροῦμε τέλος κάποτε τὸ φῶς μας. Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸ νὰ ξαναδῆς; Ἄν μάθῃς πῶς τυφλώθηκες. Καὶ τυφλώθηκες ἀπὸ τὴν πονηρὴ ἐπιθυμία. Γιατὶ ὅπως σὲ καθαρὸ μάτι, ἔρχεται σὰν ἐρεθιστικὸ ὑγρὸ ἢ ἐπιθυμία τῶν χρημάτων καὶ δημιουργεῖ πυκνὸ σύννεφο. Ἀλλὰ εἶναι εὐκόλο νὰ σπᾶσῃ καὶ νὰ διαλυθῇ τὸ σύννεφο τοῦττο, ἂν δεχθοῦμε τὴν ἀκτίνα ἀπὸ τὴν διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ. Ἄν τὸν ἀκούσωμε νὰ μᾶς συμβουλεύῃ καὶ νὰ μᾶς λείῃ, Μὴ θησαυρίζετε θησαυροὺς ἐπάνω στὴ γῆ. Καὶ τί θὰ κερδίσω, ἐρωτᾷς ἀπὸ τὴν ἀκρόαση, ὅταν μὲ κατέχῃ ἢ ἐπιθυμία; Μὰ ἀκριβῶς ἢ ἀξοκολουθητικὴ ἀκρόαση μπορεῖ καὶ τὴν ἐπιθυμία νὰ ἐξαλείψῃ. Κι ἂν ἐπιμένεις νὰ βρίσκεσαι στὴν κατοχὴ τῆς, κατανόησε ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι ἐπιθυμία. Τὶ λογῆς ἐπιθυμία εἶναι νὰ βρίσκεσαι σὲ δεινὴ δουλεία, νὰ εἶσαι κάτω ἀπὸ τὸ ζυγὸ τυραννίδας, φυλακισμένος ἀπὸ παντοῦ, νὰ ζῆς σκοτεινὰ, νὰ εἶσαι γεμᾶτος ἀπὸ ταραχὴ, νὰ ὑπομένης ἀνώφελους κόπους νὰ φυλάξῃς γιὰ ἄλλους τὰ χρήματα καὶ πολλὰς φορὲς γιὰ ἐχθρούς; Σὲ τί λογῆς ἐπιθυμία ταιριάζουν αὐτὰ; Μᾶλλον συμπίπτουν μὲ ἀποφυγὴ καὶ ἄρνηση.

Τὶ ἐπιθυμία εἶναι νὰ ἀφήνῃς τὸ θησαυρὸ σου ἀνάμεσα στοὺς κλέφτες; Ἄν ἐπιθυμῆς ὀλοκληρωτικὰ τὰ χρήματα, τοποθέτησέ τα ὅπου μποροῦν νὰ μείνουν ἀσφαλισμένα καὶ ἀνεπιβούλευτα, Γιατὶ αὐτὰ ποὺ κάμεις τώρα δὲν δείχνουν ἄνθρωπο ποὺ ἐπιθυμεῖ χρήματα ἀλλὰ μαρτυροῦν δουλεία, ἐπιβουλὴ, ζημία, ἀγωνία ἀδιάκοπη. Σὺ ὅμως, ἂν κάποιος σοῦ δείξῃ ἓνα μέρος ἀνυποψίαστο πάνω στὴ γῆ, κι ἂν σὲ φέρῃ στὴν ἴδια τὴν ἔρημο, μὲ τὴν ὑπόσχεση τῆς ἀσφαλείας στὴ φύλαξη τῶν χρημάτων σου οὔτε διστάζεις, οὔτε ὑποχωρεῖς ἀλλὰ δείχνεις ἐμπιστοσύνη καὶ μεταφέρεις ἐκεῖ τὰ χρήματά σου. Ὅταν σοῦ ὑπόσχεται τὸ ἴδιο ὁ Θεὸς στὴ θέση κάποιου ἀνθρώπου, καὶ σοῦ προτείνῃ ὄχι τὴν ἔρημο ἀλλὰ τὸν οὐρανὸ, πρᾶττει τὰ ἀντίθετα. Κι ὅμως ἂν χίλιες φορὲς εἶναι ἀσφαλισμένα κάτω, ποτὲ δὲ θὰ μπορέσῃς νὰ ἐλευθερωθῆς ἀπὸ τὴ φροντίδα. Κι ἂν ἀκόμα δὲν τὰ χάσῃς δὲ θὰ ἐλευθερωθῆς ποτὲ ἀπὸ τὴν ἀγωνία μήπως τὰ χάσῃς. Ἐκεῖ ὅμως τίποτα ἀπ' αὐτὰ δὲ θὰ ὑποφέρῃς. Καὶ θὰ ὠφεληθῆς παραπάνω, γιὰτὶ δὲν κρύβεις μόνο τὸ χρυσάφι σου ἀλλὰ καὶ τὸ φυτεύεις. Τὸ ἴδιο γίνεται θησαυρὸς καὶ σπὸρος. Καὶ κάτι περισσότερο κι ἀπὸ τὰ δύο. Γιατὶ ὁ σπὸρος δὲν κρατᾷ γιὰ πάντα, ἐνῶ τοῦτο μένει παντοτινὰ. Κι ὁ θησαυρὸς πάλι δὲ βλαστάνει, ἐνῶ αὐτὸ σοῦ δίνει ἀθάνατους καρπούς. Κι ἂν μοῦ προβάλλῃς τὸ χρόνο καὶ τὴν ἀναβολὴ τῆς ἀνταποδόσεως, μπορῶ κι ἐγὼ νὰ σοῦ δείξω καὶ νὰ σοῦ πῶ πόσα κι ἐδῶ κερδίζεις. Χώρια ὅμως ἀπ' αὐτὰ θὰ προσπαθῆσω νὰ σοῦ ἀποδείξω κι ἀπὸ τὶς ἴδιες τὶς βιοτικὲς φροντίδες ὅτι αὐτὰ ἀποτελοῦν μάταιες προφάσεις.

στ. Πολλὰ στὴν ζωὴ αὐτὴ δημιουργεῖς ποὺ δὲν εἶναι νὰ τὰ χαρῆς ὁ ἴδιος. Κι ἂν σὲ κατηγορήσῃ κάποιος, προβάλλεις τὰ παιδιά σου καὶ τὰ παιδιά τους καὶ νομίζεις πῶς βρῆκες ἱκανοποιητικὴ δικαιολογία γιὰ τοὺς περισσοὺς κόπους. Ὅταν στὰ ἔσχατα γηραιὰ σου χτίζῃς σπίτια μεγαλόπρεπα, ποὺ πρὶν τελειώσουν, ἐσὺ πολλὰς φορὲς θὰ ἔχῃς ἀναχωρήσει, κι ὅταν φυτεύῃς δέντρα ποὺ ὕστερ' ἀπὸ πολλὰ χρόνια θὰ σοῦ δώσουν καρπὸ κι ὅταν ἀγοράζῃς περιουσίες καὶ χωράφια, ποὺ θ' ἀποχτήσῃς τὴν κυριότητά τους ὕστερ' ἀπὸ πολλὰ χρόνια καὶ ἄλλα πολλὰ τέτοια μὲ κόπους δημιουργεῖς, ποὺ δὲ θὰ δοκιμάσῃς ἐσὺ τὴ χαρὰ τους, γιὰ τὸν ἑαυτὸ σου τάχα ἢ γιὰ τοῦ κατοπινούς τὰ ἐτοιμάζεις;

Δὲν εἶναι λοιπὸν ἔσχατη ἀνοησία νὰ μὴ στενοχωρῆσαι καθόλου ἐδῶ γιὰ τὴν ἀργοπορία τοῦ χρόνου, τὴ στιγμὴ μάλιστα ποὺ ἀπὸ τὴν ἀργοπορία αὐτὴ θὰ χάσῃς ὅλη τὴν ἀμοιβὴ σου, γιὰ τὴν ἐκεῖ ὅμως καθυστέρηση ν' ἀδρανῆς, τὴ στιγμὴ ποὺ αὐτὴ σοῦ δίνει μεγαλύτερο κέρδος καὶ δὲν προορίζει γιὰ ἄλλους τὰ ἀγαθὰ ἀλλὰ φέρνει σὲ σένα τὶς ἀπολαβές; Χώρια ἀπ' αὐτὰ καὶ ἡ ἀναβολὴ δὲν εἶναι μεγάλη. Τὰ πράγματα πλησίασαν πολὺ καὶ δὲ γνωρίζομε μήπως καὶ στὴ δικὴ μας γενιὰ πᾶρη τέλος αὐτὴ ἢ ζωὴ καὶ φτάσῃ ἢ φοβερὴ ἐκεῖνη μέρα, ποὺ θὰ μᾶς παρουσιάσῃ τὸ φρικτὸ κι ἀδέκαστο δικαστήριον. Ἔχουν πραγματοποιηθῆ τὰ περισσότερα σημεῖα· καὶ τὸ εὐαγγέλιον ἔχει κηρυχθῆ σ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου καὶ οἱ πόλεμοι κι οἱ σεισμοὶ κι οἱ λιμοὶ ἔχουν γίνῃ καὶ δὲν ὑπάρχει πολλὴ ἀπόστασις. Δὲ βλέπεις τὰ σημεῖα; Ἀκριβῶς αὐτὸ εἶναι τὸ μεγαλύτερο σημεῖον. Οὔτε καὶ στὴν ἐποχὴ τοῦ Νῶε δὲν εἶχαν διακρίνει

τὰ προμηνύματα τῆς καταστροφῆς ἐκεῖνης ἀλλὰ ἐνῶ ἔπαιζαν κι ἔτρωγαν καὶ παντρεύοντα κι ἔπρατταν τὰ συνηθισμένα τῆς ζωῆς, τοὺς βρῆκε ἡ φοβερὴ ἐκεῖνη τιμωρία. Καὶ στὰ Σόδομα ἴδια. Ἐνῶ διασκέδαζαν καὶ δὲν ὑποψιάζονταν τίποτα, κεραυνοβολήθησαν ἀπὸ τοὺς κεραυνοὺς ποὺ ἔπεσαν. Ἐχοντας στὸ νοῦ μας αὐτὰ ἄς κατευθύνουμε τὸν ἑαυτὸ μας στὴ προετοιμασία τῆς ἀποδημίας μας ἀπὸ δῶ.

Γιατί κι ἂν ἀκόμα ποτὲ δὲ φτάση ἡ κοινὴ μέρα τῆς συντελείας, τὸ τέλος καθενός μας εἶναι κοντά, εἴτε γέρος εἶναι εἴτε νέος. Καὶ δὲν μπορούμε ὅταν φύγωμε ἀπὸ δῶ, οὔτε λάδι πιά ν' ἀγοράσωμε οὔτε νὰ παρακαλέσωμε καὶ νὰ λάβωμε συγγνώμη. Εἴτε ὁ Ἀβραάμ μεσολαβῆ, εἴτε ὁ Νῶε, ὁ Ἰώβ ἢ ὁ Δανιήλ. Ὡστόσο λοιπὸν ἔχομε καιρὸ, ἄς ἐτοιμάσωμε γιὰ τὸν ἑαυτὸ μας πολὺ θάρρος, λάδι ἄφθονο ἄς συγκντρώσωμε, ἄς τοποθετήσωμε τὰ πάντα στὸν οὐρανό, γιὰ νὰ τ' ἀπολαύσωμε τὴν κατάλληλη ὥρα καὶ ὅταν τὰ χρειαζώμαστε μὲ τὴ χάρι καὶ τὴ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δύναμη καὶ ἡ δόξα τώρα καὶ πάντα καὶ στοὺς αἰῶνες.

Ἀμὴν

α' Καλὸν ἐνταῦθα στενάξει μέγα καὶ ἀνοιμῶξαι πικρὸν. Οὐ γὰρ μόνο ὑποκριτὰς μιμούμεθα, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνους παρεληλύθαμεν. Οἶδα γάρ, οἶδα, πολλοὺς, οὐχὶ νηστεύοντας καὶ ἐπιδεικνυμένους μόνον, ἀλλὰ καὶ μὴ νηστεύοντας καὶ τὰ τῶν νηστευόντων προσοπεῖα περικειμένους, καὶ ἀπολογία χεῖρονα τῆς ἀμαρτίας προβαλλομένους. Ἴνα γὰρ μὴ σκανδαλίσω, φησί, τοὺς πολλοὺς, τοῦτο ποιῶ. Τί λέγεις; Νόμος ἐστὶ θεῖος ὁ ταῦτα κελεύων, καὶ σκανδάλου μέμνησαι; καὶ φυλάττων μὲν αὐτὸν, σκαδαλίζει νομίζεις, παραβαίνων δέ, ὑποκριτῶν χεῖρων γινόμενος, καὶ διπλῆν τὴν ὑπόσχεσιν ἐργαζόμενος; καὶ πολλὴν τῆς κακίας ταύτης τὴν ὑπερβολὴν ἐννοῶν, οὐκ αἰσχυνθήσῃ τῆς λέξεως ταύτης τὴν ἔμφασιν; Οὐδὲ γὰρ εἶπεν, ὅτι ὑποκρίνονται ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ καθάψασθαι μεζόνως βουλόμενος φησίν· Ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, τούτέστι, διαφθεῖρουσιν, ἀπολλύουσιν. Εἰ δὲ τοῦτο ἀφανισμὸς προσώπων, τὸ πρὸς κενοδοξίαν ὡχρὸν φαίνεσθαι, τί ἂν εἴπομεν περὶ τῶν ἐπιτιμήμασι καὶ ὑπογραφαῖς διαφθειρουσῶν τὰ πρόσωπα γυναικῶν, ἐπὶ λύμη τῶν ἀκολάστων νέων; Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἑαυτοὺς βλάπτουσι μόνον· αὐτὰ δὲ καὶ ἑαυτὰς καὶ τοὺς ὀρώντας. Διὸ χρὴ καὶ ταύτην κάκεινην φεύγειν τὴν λύμην ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος. Οὐδὲ γὰρ μόνον μὴ ἐπιδεικνυσθαι, ἀλλὰ καὶ σπουδάζειν λανθάνειν ἐκέλευσεν· ὅπερ καὶ ἔμπροσθεν ἐποίησε. Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς ἐλεημοσύνης οὐχ ἀπλῶς αὐτὸ τέθεικεν, ἀλλ' εἰπὼν, Προσέχετε μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, προσέθηκε, πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· ἐπὶ δὲ τῆς νηστείας καὶ τῆς εὐχῆς οὐδὲν τοιούτον διώρισε. Τί δήποτε; Ὅτι ἐλεημοσύνην μὲν ἀδύνατον πάντη λαθεῖν· εὐχὴν δὲ καὶ νηστείαν, δυνατόν. Ὡσπερ οὖν εἰπὼν, Μὴ γνῶτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου, οὐ περὶ χειρῶν ἔλεγεν, ἀλλὰ περὶ τοῦ δεῖν μετὰ ἀκριβείας ἅπαντας λανθάνειν· καὶ κελεύσας, εἰς τὸ ταμεῖον εἰσιέναι, οὐ πάντως, οὐδὲ προηγουμένως ἐκεῖ μόνον ἐπέταξεν εὐχεσθαι, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ πάλιν ἠνίξατο· οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἀλείφεσθαι κελεύσας, οὐχ ἵνα ἀλειφώμεθα πάντως ἐνομητέησεν· ἐπεὶ πάντες εὐρεθησόμεθα τὸν νόμον παραβαίνοντες τοῦτον, καὶ πρό γε πάντων οἱ μάλιστα αὐτὸν φυλάττειν ἐσπουδακότες, οἱ τῶν μοναχῶν δῆμοι, οἱ τὰ ὄρη κατελιηφότες.

Οὐ τοῖνυν τοῦτο ἐπέταξεν· ἀλλ' ἐπειδὴ τοῖς παλαιοῖς ἔθος ἀλείφεσθαι συνεχῶς ἦν εὐφραινομένοις καὶ χαίρουσι (καὶ τοῦτο ἀπὸ τοῦ Δαυὶδ καὶ ἀπὸ τοῦ Δανιήλ ἂν τις κατίδοι σαφῶς), εἶπεν ἐλείφεσθαι, οὐχ ἵνα πάντως τοῦτο ποιῶμεν ἀλλ' ἵνα διὰ πάντων σπαδάζωμεν μετὰ ἀκριβείας πολλῆς κρύπτειν τὸ κτήμα τοῦτο.

Καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι τοῦτό ἐστιν, αὐτὸς τοῦτο, ὅπερ διὰ τῶν λόγων ἐπέταξε, διὰ τῶν ἔργων ἐπιδειξάμενος, καὶ νηστεύσας τεσσαράκοντα ἡμέρας, καὶ μετὰ τοῦ λαθεῖν νηστεύσας, οὔτε ἠλείφατο, οὔτε ἐνίψατο· ἀλλ' ὅμως καὶ ταῦτα μὴ ποιήσας, μάλιστα πάντων χωρὶς κενοδοξίας τὸ πᾶν ἦνυσεν.

Ὅ δὴ καὶ ἡμῖν ἐπιτάττει, καὶ τοὺς ὑποκριτὰς εἰς μέσον ἀγαγῶν, καὶ διπλῆ παραγγελίᾳ τοὺς ἀκούοντας ἀποτρέψας.

Καὶ ἕτερόν τι διὰ τῆς προσηγορίας ταύτης ἠνίξατο, τῆς τῶν ὑποκριτῶν λέγω.

Οὐ γὰρ μόνον τῷ πράγμα εἶναι καταγέλαστον, οὐδὲ τῷ ζημίαν ἔχειν ἐσχάτην, ἀλλὰ καὶ τῷ πρόσκαιρον δεῖξαι τὴν τοιαύτην ἀπάτην, ἀπάγει τῆς πονηρᾶς ἐπιθυμίας.

Ὅ γὰρ ὑποκριτῆς μέχρι τότε φαίνεται λαμπρός, ἕως ἂν τὸ θέατρον κάθηται· μᾶλλον δὲ οὐδὲ τότε παρὰ πάσιν.

Ἴσασι γὰρ οἱ πλείους τῶν θεωμένων, τίς ὢν τινα ὑποκρίνεται.

Πλὴν ἀλλὰ τοῦ θεάτρον λυθέντος, σαφέστερον ἅπασιν ἐκκαλύπτεται.

Τοῦτο τοῖνυν καὶ τοὺς κενოდόξους ὑπομένειν ἀνάγκη πᾶσα. Καὶ ἐνταῦθα μὲν γὰρ τοῖς πλείοσιν εἰσι κατάδηλος, ὅτι οὐκ εἰσὶ τοῦτο ὅπερ φαίνονται, ἀλλὰ προσοπεῖον περικεῖνται μόνον· πολλῶ δὲ πλεον μετὰ ταῦτα ἀλώσονται, ὅτε πάντα γυμνά καὶ τετραχλισμένα φαίνεται.

Καὶ ἐτέρωθεν δὲ πάλιν αὐτοὺς ἀπάγει τῶν ὑποκριτῶν, τῷ δεῖξαι κοῦφον τὸ ἐπίταγμα ὄν.

Οὐ γὰρ τὴν νηστείαν ἐπιτείνει, οὐδὲ μείζονα ἐπιδείξασθαι κελεύει, ἀλλὰ μὴ τὸν ἐξ αὐτῆς ἀπολέσαι στέφανον.

᾿Ωστε ὁ μὲν δοκεῖ φορτικὸν εἶναι, κοινὸν ἡμῖν καὶ τοῖς ὑποκριταῖς· νηστεύουσι γὰρ κάκεῖνοι· ὁ δὲ ἐστὶ κουφότατον, τὸ καμόντας μὴ ἀπολέσαι τὸν μισθὸν, τοῦτο ἐστὶ ὁ κελεύεω, φησί· τοῖς μὲν πόνοις οὐδὲν προστιθείς, τοὺς δὲ μισθοὺς ἡμῖν συνάγων μετὰ ἀσφαλείας ἀπάσης, καὶ οὐκ ἀφίεις ἀστεφανώτους ἀπελεθεῖν, καθάπερ ἐκείνους.

Καὶ οὐδὲ τοὺς ἐν τοῖς Ὀλυμπιακοῖς ἀγῶσι παλαιόντας μιμεῖσθαι ἐθέλουσιν, οἱ, τοσοῦτου καθημένου δήμου καὶ ἀρχόντων τοσοῦτων, ἐνὶ βούλονται ἀρέσαι τῷ βραβεύοντι τὴν νίκην αὐτοῖς, καίτοι πολλῶ ὄντι καταδεεστέρῳ· σὺ δὲ διπλῆν ἔχων τὴν ἀφορμὴν τοῦ τὴν νίκην ἐπιδείκνυσθαι ἐκείνῳ, τῷ καὶ αὐτὸν εἶναι τὸν βραβεύοντα, καὶ τῷ πάντων ἀσυγκρίτως ὑπερέχειν τῶν ἐν τῷ θεάτρῳ καθημένων, ἑτέροις ἐπιδείκνυσθαι τοῖς οὐ μόνον οὐδὲν ὠφελοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τὰ μέγιστα σε παραβλάπτουσι.

β'. Πλὴν οὐδὲ τοῦτο κωλύω, φησίν. Εἰ δὲ καὶ ἀνθρώποις ἐπιδείξασθαι βούλει, ἀνάμεινον, καὶ ἐγὼ σοὶ καὶ τοῦτο μετὰ πλείονος παρέξομαι τῆς περιουσίας, καὶ πολλοῦ τοῦ κέρδους.

Νῦν μὲν γὰρ σὲ ἀπορρήγνυσι τῆς πρὸς με δόξης, τοῦτο, ὥσπερ οὖν συγκολλᾷ τὸ τούτων ὑπερορᾶν· τότε δὲ πάντων ἀπολαύση μετὰ ἀδειας ἀπάσης, οὐ μακρὸν καὶ πρὸ ἐκείνων καὶ ἐνταῦθα καρπωσόμενος, τὸ πᾶσαν καταπατήσαι τὴν ἀνθρωπίνην δόξαν, καὶ τῆς χαλεπῆς τῶν ἀνθρώπων ἐλευθερωθῆναι δουλείας, καὶ γνήσιον γενέσθαι τῆς ἀρετῆς ἐργάτην.

᾿Ως νῦν γε οὕτω διακεείμενος, ἂν ἐν ἐρημίᾳ γένη, πάσης ἔρημος ἔση τῆς ἀρετῆς, οὐκ ἔχως τοὺς θεωροῦντας.

᾿Ο καὶ αὐτὴν ὑβρίζοντός ἐστὶν τὴν ἀρετὴν, εἶγε μὴ δι' αὐτὴν, ἀλλὰ διὰ τὸν σχοινοστρόφον, καὶ τὸν χαλκοτύπον, καὶ τὸν πολὺν τῶν ἀγοραίων δῆμον μέλλοις αὐτὴν μετιέναι, ἵνα καὶ οἱ κακοί, καὶ οἱ πόρρω ταύτης ὄντες σε θαυμάσωσι· καὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτῆς καλεῖς ἐπὶ τὴν ἐπίδειξιν αὐτῆς καὶ τὴν θεωρίαν· ὥσπερ ἂν εἴ τις σωφρονεῖν ἔλοιτο μὴ διὰ τὸ τῆς σωφροσύνης καλόν, ἀλλ' ἵνα εἰδείξηται τοῖς ἡταιρηκόσι.

Καὶ σὺ τοίνυν οὐκ ἂν εἴλου τὴν ἀρετὴν, εἰ μὴ διὰ τοὺς ἐχθροὺς τῆς ἀρετῆς, δέον αὐτὴν καὶ ἐντεῦθεν θαυμασία, ὅτι καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐπαινέτας ἔχει· θαυμάσαι δέ, ὡς χρή, μὴ δι' ἐτέρους, ἀλλὰ δι' αὐτὴν.

Ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς, ὅταν μὴ δι' ἑαυτοῦς, ἀλλὰ δι' ἐτέρους φιλώμεθα, ὕβριν τὸ πρᾶγμα νομίζομεν. Τοῦτο τοίνυν καὶ ἐπὶ τῆς ἀρετῆς λογίζου· καὶ μήτε δι' ἐτέρους αὐτὴν δίωκε, μήτε δι' ἀνθρώπους ὑπάκουε τῷ Θεῷ, ἀλλὰ διὰ τὸν Θεὸν ἀνθρώποις· ὡς ἂν τὸ ἐναντίον ποιῆς, κᾶν μετιέναι δοκῆς ἀρετὴν, ὁμοίως τῷ μὴ μετιόντι παρώξυνας. ᾿Ωσπερ γὰρ ἐκεῖνος τῷ μὴ ποιῆσαι παρήκουσεν, οὕτω καὶ σὺ τῷ παρανόμως ποιῆσαι.

Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐπειδὴ γὰρ τὸ τῆς κενοδοξίας νόσημα, εὐκαίρως λοιπὸν καὶ τὸν περὶ ἀκτημοσύνης εἰσάγει λόγον.

Οὐδὲν γὰρ οὕτω χρημάτων ἐρᾶν παρασκευάζει, ὡς ὁ τῆς δόξης ἔρως. Διὰ γοῦν τοῦτο καὶ τὰς τῶν ἀνδραπόδων ἀγέλας, καὶ τὸν ἐσμὸν τῶν εὐνούχων, καὶ τοὺς χρυσοφοροῦντας ἵππους, καὶ τὰς ἀργυρᾶς τραπέζας, καὶ τὰ ἄλλα τὰ καταγελαστότερα ἐπινοοῦσιν ἀνθρωποὶ· οὐχ ἵνα χρεῖαν πληρώσωσιν, οὐδὲ ἵνα ἡδονῆς ἀπολαύσωσιν, ἀλλ' ἵνα τοῖς πολλοῖς ἐπιδείξωνται.

Ἀνωτέρῳ μὲν οὖν, ὅτι ἐλεεῖν δεῖ μόνον ἔλεγεν· ἐνταῦθα δὲ καὶ πόσον ἐλεεῖν χρή δείκνυσιν, εἰπὼν, Μὴ θησαυρίζετε. Ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἐνήν ἐξ ἀρχῆς ἀθρόον τὸν περὶ τῆς ὑπεροψίας τῶν χρημάτων εἰσαγαγεῖν λόγον διὰ τὴν τυραννίδα τοῦ πάθους, κατὰ μικρὸν αὐτὸν διατεμῶν καὶ ἐλευθερώσας, ἐνήσιν ἐν τῇ τῶν ἀκροατῶν διανοίᾳ, ὥστε εὐπαράδεκτον γενέσθαι. Διὰ δὴ τοῦτο πρῶτον μὲν ἔλεγε, Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες· μετὰ δὲ τοῦτο, Ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου· καὶ μετ' ἐκεῖνο πάλιν, Ἐάν τις σοὶ θέλη κριθῆναι, καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, δός αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον· ἐνταῦθα δὲ τὸ πολλῶ μείζον πάντων ἐκείνων. Ἐκεῖ μὲν γὰρ εἶπεν, ὅτι Ἄν δίκην ἐπικειμένην ἴδης, τοῦτο ποιήσον· τοῦ γὰρ μάχεσθαι ἔχοντας βέλτιον τὸ μὴ ἔχοντα ἀπηλλάχθαι μάχης. Ἐνταῦθα δὲ οὔτε ἀντιδικόν, οὔτε τὸν κρινόμενον θείς, οὔτε ἄλλου οὐδενὸς τοιοῦτου μνημονεύσας, αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν διδάσκει τὴν τῶν χρημάτων ὑπεροψίαν, δεικνύς ὅτι οὐ διὰ τοὺς ἐλεουμένους τοσοῦτον, ὅσον διὰ τὸν διδόντα ταῦτα νομοθετεῖ· ἵνα κᾶν μηδεὶς ἢ ὁ ἀδικῶν καὶ ἔλκων εἰς δικαστήριον, καὶ οὕτω καταφρονῶμεν τῶν ὄντων, παρέχοντες αὐτὰ τοῖς δεομένοις. Καὶ οὐδὲ ἐνταῦθα τὸ ὄλον τέθεικεν, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἡρέμα, καίτοι γε τοὺς ἀγῶνας τοὺς περὶ τούτων μετὰ πολλῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς ὑπερβολῆς ἐπιδειξάμενος. Ἄλλ' ὅμως οὐ τίθησι τοῦτο, οὐδὲ εἰς μέσον ἄγει· οὐδέω γὰρ ἐκκαλύψαι καιρὸς ἦν· ἀλλὰ λογισμοὺς ἐξετάζει τέως, συμβούλου μᾶλλον ἢ νομοθέτου τάξιν ἐν τοῖς περὶ τούτων φυλάττον λόγοις. Εἰπὼν γάρ, Μὴ θησαυρίζετε ἐπὶ τῆς γῆς, ἐπήγαγεν· Ὅπου σῆς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορῦττουσι καὶ κλέπτουσι. Τέως δείκνυσι τοῦ ἐνταῦθα θησαυροῦ τὴν βλάβην, καὶ τοῦ ἐκεῖ τὴν ὠφέλειαν, καὶ ἀπὸ τοῦ τόπου, καὶ ἀπὸ τῶν λυμαινόντων. Καὶ οὐδὲ μέχρι τούτου ἴσταται, ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἐπάγει λογισμὸν. Καὶ πρῶτον, ἀφ' ὧν μάλιστα δεδοίκασιν, ἀπὸ τούτων αὐτοὺς προτρέπει. Τί γὰρ δέδοικας; φησί· μὴ ἀναλωθῆ τὰ χρήματα, ἐὰν ἐλεημοσύνην δῶς; Οὐκοῦν δὸς ἐλεημοσύνην, καὶ τότε οὐκ ἀναλωθήσεται· καὶ τὸ δὴ μείζον, ὅτι οὐ μόνον οὐκ ἀναλωθήσεται, ἀλλ' ὅτι καὶ προσθήκη λήγεται πλεονα καὶ γὰρ τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς προστίθεται. Ἀλλὰ τέως αὐτὸ οὐ λέγει, ἀλλ' ὕστερον αὐτὸ τίθησι.

γ'. Τέως δὲ ὁ μάλιστα αὐτοὺς προτρέψαι ἡδύνατο, τοῦτο εἰς μέσον ἄγει, τὸ μένειν ἀνάλωτον αὐτοῖς τὸν θησαυρὸν, καὶ ἐκατέρωθεν αὐτοὺς ἐφέλκεται. Οὐδὲ γὰρ εἶπεν, ὅτι Ἐὰν δῶς ἐλεημοσύνην, τηρεῖται μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐναντίον ἠεπίλησεν, ὅτι καὶ Ἐὰν μὴ δῶς, ἀπόλλυται. Καὶ ὥρα τὴν ἄφατον σύνεσιν. Οὐδὲ γὰρ εἶπεν, ὅτι Καὶ ἐτέροις αὐτὰ καταλιμπάνεις· ἐπεὶ

καὶ τοῦτο ἦδὺ τοῖς ἀνθρώποις· ἀλλ' ὁμως ἐτέρωθεν αὐτοὺς φοβεῖ, δεικνὺς ὅτι οὐδὲ τούτου τυγχάνουσι· κἄν γὰρ ἄνθρωποι μὴ ἀδικήσωσιν, εἰσὶν οἱ ἀδικοῦντες πάντως, ὁ σῆς καὶ ἡ βρωῶσις. Εἰ γὰρ καὶ σφόδρα εὐάλωτος εἶναι δοκεῖ αὕτη ἡ λύμη, ἀλλ' ὁμως ἄμαχος ἐστὶ καὶ ἀκάθεκτος· κἄν ὅτιοῦν ἐπινοήσης, οὐ δυνήσῃ ταύτην ἐπισχεῖν τὴν βλάβην. Τί οὖν; τὸ χρυσίον σῆς ἀφανίζει; Εἰ καὶ μὴ σῆς, ἀλλὰ κλέπται. Τί οὖν; ἅπαντες ἐσυλήθησαν; Εἰ καὶ μὴ πάντες, ἀλλ' οἱ πλείους. Διὰ δὲ τοῦτο καὶ ἕτερον, ὅπερ ἔφθην εἰπών, ἐπάγει λογισμόν, λέγων· Ὅπου ὁ θησαυρὸς τοῦ ἀνθρώπου, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδιά αὐτοῦ. Κἄν γὰρ μηδὲν τούτων γένηται, φησὶν, οὐ μικρὰν ὑποστήσῃ βλάβην, τοῖς κάτω προσηλωμένος, καὶ δοῦλος ἀντ' ἐλευθέρου γινόμενος, καὶ τῶν οὐρανίων ἐκπίπτων, καὶ μηδὲν τῶν ὑψηλῶν ἐννοῆσαι δυνάμενος, ἀλλὰ πάντα χρήματα καὶ τόκους καὶ δανείσματα καὶ κέρδη καὶ καπηλείας ἀνελευθέρους· οὐ τί γένοιτ' ἂν ἀθλιώτερον; Καὶ γὰρ ἀνδραπόδου παντὸς ὁ τοιοῦτος διακίσειται χεῖρον, τυραννίδα χαλεπωτάτην ἐπισπώμενος, καὶ τὸ πάντων καιριώτατον προδοῦς, τὴν εὐγένειαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἐλευθερίαν. Ὅσα γὰρ ἂν τίς σοι διαλέγηται, τῆς διανοίας προσηλωμένης τοῖς χρήμασι, οὐδὲν ἀκοῦσαι δυνήσῃ τῶν σοι προσηκόντων· ἀλλ' ὡσπερ κύων τάφῳ προσδεδεμένος ἀπάσης ἀλύσεως χαλεπώτερον τῆ τῶν χρημάτων τυραννίδι, κατὰ τῶν προσιόντων ἀπάντων ὑλακτῶν, ἔν ἔργον τοῦτο ἔχεις διηνεκές τὸ τηρεῖν ἑτέροις τὰ κείμενα· οὐ τί γένοιτ' ἂν ἀθλιώτερον; Ἀλλ' ὁμως ἐπειδὴ τοῦτο ὑψηλότερον ἦν τῆς τῶν ἀκροωμένων διανοίας· καὶ οὔτε βλάβη αὐτοῦ τοῖς πολλοῖς εὐσύνοπτος, οὔτε τὸ κέρδος φανερόν, ἀλλὰ φιλοσοφωτέρας ἐδέϊτο γνώμης, ὥστε ἑκάτερα ταῦτα συνιδεῖν· τέθεικε μὲν αὐτὸ μετ' ἐκεῖνα τὰ δῆλα, εἰπών· Ὅπου ὁ θησαυρὸς τοῦ ἀνθρώπου, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδιά αὐτοῦ· ποιεῖ δὲ αὐτὸ σαφέστερον πάλιν, ἀπὸ τῶν νοητῶν ἐπὶ τὰ αἰσθητὰ ἐξάγων τὸν λόγον, καὶ λέγων· Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός. Ὁ δὲ λέγει, τιούτον ἐστὶ. Μὴ κατορύξῃς χρυσίον ἐν τῇ γῆ, μηδὲ ἄλλο τι τῶν τοιούτων μηδέν· τῷ γὰρ σητὶ καὶ τῇ βρώσει καὶ τοῖς κλέπταις αὐτὰ συνάγεις. Ἐὰν δὲ καὶ ταύτας διαφύγῃς τὰς βλάβας, τὸ δουλωθῆναί σου τὴν καρδίαν, καὶ προσηλωθῆναι τοῖς κάτω πᾶσιν, οὐ διαφευξῇ. Ὅπου γὰρ ἂν ἦ ὁ θησαυρὸς, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδιά σου. Ὅσπερ οὖν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀποτιθέμενος, οὐ τοῦτο καρποῦσαι μόνον, τὸ τυχεῖν τῶν ἐπὶ τούτοις ἐπάθλων, ἀλλ' ἐντεῦθεν ἤδη τὸν μισθὸν λαμβάνεις, ἐκεῖ μεθορμιζόμενος, καὶ τὰ ἐκεῖ φρονῶν, καὶ ὑπὲρ τῶν ἐκεῖ μεριμῶν· ὅπου γὰρ ἀπέθου τὸν θησαυρὸν, εὐδῆλον ὅτι καὶ τὴν διάνοιαν μετατίθης. Οὕτως ἂν ἐπὶ τῆς γῆς τοῦτο ποιήσῃς, τάναντία πείσῃ. Εἰ δὲ ἀσαφές σοι τὸ εἰρημένον, ἄκουσον τῶν ἐξῆς. Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός. Ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. Εἰ δὲ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστὶ, τὸ σκότος πόσον; Ἐπὶ τὰ αἰσθητότερα ἐξάγει τὸν λόγον. Ἐπειδὴ γὰρ ἐμνημόνευσε τοῦ νοῦ, ὡς καταδουλουμένου καὶ αἰχμαλωτιζομένου, τοῦτο δὲ οὐ πολλοῖς εὐσύνοπτον ἦν, ἐπὶ τὰ ἔξω καὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν κείμενα τὴν διδασκαλίαν μετατίθησιν, ἵνα ἀπὸ τούτων καὶ περὶ ἐκείνων νοήσωσιν. Εἰ γὰρ μὴ οἴσθα, φησὶ, τί ποτέ ἐστι βλάβη νοῦ, ἀπὸ τῶν σωματικῶν τοῦτο καταμάνθανε· ὅπερ γὰρ ἐστὶ ὁ ὀφθαλμὸς τῷ σώματι, τοῦτο ὁ νοῦς τῇ ψυχῇ. Ὅσπερ οὖν οὐκ ἂν ἔλοιο χρυσοφορεῖν, καὶ σηρικὰ περιβεβλησθαι ἱμάτια, καὶ πεπηρῶσθαί σου τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀλλὰ τὴν ὑγίαν τὴν τούτων ἀπάσης τῆς τοιαύτης περιουσίας ποθεινότεραν εἶναι νομίζεις (ἂν γὰρ αὐτὴν ἀπολέσῃς καὶ διαφθεῖρῃς, οὐδὲν σοι τῆς λοιπῆς ὀφελὸς ζωῆς· ὡσπερ γὰρ τῶν ὀφθαλμῶν τυφλωθέντων, τὸ πολὺ τῆς τῶν λοιπῶν μελῶν ἐνεργείας οἴχεται, τοῦ φωτὸς αὐτοῖς σβεσθέντος, οὕτω καὶ τῆς διανοίας διαφθαρείσης, μυρίων ἢ ζωῆ σου κακῶν ἐμπλησθήσεται)· καθάπερ οὖν ἐν σώματι τοῦτο σκοποῦμεν, ὥστε τὸν ὀφθαλμὸν ἔχει ὑγιῆ, οὕτω καὶ ἐν τῇ ψυχῇ τὸν νοῦν. Ἄν δὲ τοῦτον πηρώσωμεν, τὸν καὶ τοῖς ἄλλοις ὀφείλοντα παρέχειν τὸ φῶς, πόθεν διαβλέψωμεν λοιπόν; Ὅσπερ γὰρ ὁ τὴν πηγὴν ἀνελών, καὶ τὸν ποταμὸν ἐξήρανε, οὕτως ὁ τὸν νοῦν ἀφανίσας, πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ πρᾶξιν ἐθόλωσε. Διὸ φησὶν, Εἰ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος, τὸ σκότος πόσον; Ὅταν γὰρ ὁ κυβερνήτης ὑποβρύχιος γένηται, καὶ ὁ λύχνος σβεσθῇ, καὶ ὁ ἡγεμὼν αἰχμαλώτος γένηται, ποῖα λοιπὸν ἔσται τοῖς ὑπηκόοις ἐλπίς;

δ'. Διὰ δὲ τοῦτο ἀφεις εἰπεῖν νῦν τὰς ἐπιβουλάς τὰς διὰ τὸν πλοῦτον, τὰς μάχας, τὰς δίκας· (ἠνίξαστο μὲν γὰρ αὐτὰς ἀνωτέρω εἰπών·

Παραδώσει σε ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ, καὶ ὁ κριτὴς τῷ ὑπηρέτῃ) τὰ πάντων χαλεπώτερα τούτων συμβαίνοντα πάντως θεῖς, οὕτως ἀπάγει τῆς πονηρᾶς ἐπιθυμίας.

Τοῦ γὰρ τὸ δεσμοκτήριον οἰκῆσαι πολλῶ χαλεπώτερον τὸ δεδουλωθῆναι τὸν νοῦν τῷ νοσήματι τούτῳ καὶ τὸ μὲν οὐ πάντως συμβαίνει, τὸ δὲ ἐφεξῆς συγκεκρικλήρωται τῇ τῶν χρημάτων ἐπιθυμίᾳ. Διὸπερ αὐτὸ μετ' ἐκεῖνο τίθησιν, ἅτε χαλεπώτερον ὄν, καὶ πάντως συμβαῖνον.

Ὁ γὰρ Θεός, φησὶν, ἔδωκεν ἡμῖν νοῦν, ἵνα τὴν ἄγνοιαν διασκεδάσωμεν, καὶ τὴν τῶν πραγμάτων κρίσιν ὀρθὴν ἔχωμεν, καὶ πρὸς τὰ λυποῦνται πάντα καὶ ἐπιβλαβῆ τούτῳ ὡσπερ ὄπλω τινὶ καὶ φωτὶ χρώμενοι, μένωνμεν ἐν ἀσφαλείᾳ.

Ἡμεῖς δὲ προδίδομεν τὴν δωρεὰν διὰ τὰ περιττὰ καὶ ἀνόητα.

Τί γὰρ ὄφελος στρατιωτῶν χρυσοφορούντων, ὅταν ὁ στρατηγὸς αἰχμάλωτος ἔλκηται; τί κέρδος νηὸς καλλωπιζομένης, ὅταν ὁ κυβερνήτης ὑποβρυχίος γένηται; τί δὲ σώματος εὐ συγκεκριμένου πλέον, ὅταν οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ὄψεως ὤσιν ἐκκεκομμένοι;

Ὅσπερ οὖν τὸν ἰατρὸν τὸν ὀφείλοντα ὑγιαίνειν, ἵνα λύῃ τὰς νόσους, ἂν τις ἐμβάλων εἰς νόσον, εἰς ἀργυρᾶν κελεύσῃ κεῖσθαι κλίνην καὶ χρυσοῦν θάλαμον, οὐδὲν ὄφελος ἔσται τοῖς κάμνουσιν· οὕτως ἂν τὸν νοῦν διαφθείρας τὸν δυνάμενον λύειν τὰ πάθη θησαυρῶ παρακαθίσῃς, οὐ μόνον οὐδὲν ὠνήσας, ἀλλὰ καὶ τὰ μέγιστα ἐζημίωσας, καὶ πᾶσαν ἔβλαψας τὴν ψυχὴν.

Εἶδες πῶς δι' ὧν μάλιστα ἐπιθυμοῦσιν ἄνθρωποι τῆς πονηρίας πανταχοῦ, διὰ τούτων αὐτοὺς μάλιστα ἐκείνης ἀπάγει, καὶ πρὸς ἀρετὴν ἐπανάγει;

Τίνος γὰρ ἔνεκεν ἐπιθυμεῖς χρημάτων; φησὶν· οὐχ ἵνα ἡδονῆς ἀπολαύῃς καὶ τρυφῆς; Τοῦτο μὲν οὖν μάλιστα οὐκ ἔσται σοι ἐντεῦθεν, ἀλλὰ τούναντίον ἅπαν.

Εἰ γὰρ ὀφθαλμῶν ἐκκοπέντων οὐδενὸς αἰσθανόμεθα τῶν ἡδεῶν διὰ τὴν συμφορὰν τὴν ἐκεῖθεν, πολλῶ μᾶλλον ἐν τῇ τοῦ νοῦ διαστροφῇ καὶ πηρώσει τοῦτο πεισόμεθα. Τίνος δὲ ἔνεκεν κατορύττεις ἐν τῇ γῆ; ἵνα φυλάττηται μετὰ ἀσφαλείας;

Ἀλλὰ κἀναυθὰ πάλιν τὸναντίον φησίν. Ὡσπερ οὖν τὸν νηστεύονται καὶ ἐλεοῦντα καὶ προσευχόμενον πρὸς κενοδοξίαν, ἀφ' ὧν ἐπιθυμεῖ μάλιστα, ἀπὸ τούτων αὐτὸν ἐπεσπάσατο εἰς τὸ μὴ κενοδοξεῖν· (Τίνος γὰρ ἔνεκεν οὕτως ἔχη καὶ ἐλεεῖς; φησίν· τῆς παρὰ τῶν ἀνθρώπων δόξης ἐρῶν; οὐκοῦν μὴ οὕτω εὐχου, φησὶ καὶ τότε αὐτῆς τεύξη κατὰ τὴν ἡμέραν τὴν μέλλουσαν·) οὕτω καὶ τὸν φιλάργυρον, ἀφ' ὧν μάλιστα ἐσπούδασεν, ἀπὸ τούτων εἴλε.

Τὶ γὰρ βούλει; φησὶ· τὰ χρήματά σου φυλάττεσθαι, καὶ ἡδονῆς ἀπολαύειν; Ταῦτά σοι ἀμφοτέρω παρεξομαι μετὰ πολλῆς τῆς περιουσίας, ἐὰν ἐκεῖ καταθῇ τὸ χρυσίον, ὅπου κελεύω.

Σαφέστερον μὲν οὖν ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα τὴν τοῦ νοῦ βλάβην τὴν ἐντεῦθεν γινομένην ἐπέδειξεν, ὅτε τῶν ἀκανθῶν ἐμνημόνευσε· τέως δε καὶ ἐνταῦθα οὐχ ὡς ἔτυχε τοῦτο ἠνίζατο, δείξας ἐσκοτωμένον τὸν περὶ ταῦτα μαινόμενον.

Καὶ καθάπερ οἱ ἐν σκότῳ ὄντες οὐδὲν ὀρῶσι σαφές, ἀλλὰ ἂν τε σχοῖνον ἴδωσιν, ὄφιν εἶναι νομίζουσιν, ἂν τε ὄρη καὶ φάραγγας, ἀποτεθνήκασιν τῷ δέει· οὕτω καὶ αὐτοὶ τὰ μὴ φοβερὰ τοῖς ὀρῶσι, τοῦτα δι' ὑποψίας ἔχουσι· καὶ γὰρ πενίαν τρέμουσι· μᾶλλον δὲ οὐχὶ πενίαν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν τρέχουσαν ζημίαν.

Καὶ γὰρ ἂν μικρόν τι παραπολέσωσι, τῶν τῆς ἀναγκαίας ἀπορούντων τροφῆς μᾶλλον ἀλγοῦσι καὶ διακόπτονται.

Πολλοὶ γοῦν τῶν πλουτούντων καὶ ἐπὶ βρόχον ἤλθον, τὴν τοιαύτην οὐκ ἐνεγκόντες δυσημερίαν. Καὶ τὸ ὑβρίζεσθαι δὲ καὶ τὸ ἐπηρεάζεσθαι οὕτως ἀφόρητον αὐτοῖς εἶναι δοκεῖ, ὡς καὶ διὰ τοῦτο πάλιν τῆς παρουσίας πολλοὺς ἀπορραγῆναι ζωῆς.

Πρὸς γὰρ πάντα μαλακοὺς αὐτοὺς ὁ πλοῦτος ἐποίησε, πλὴν τῆς αὐτοῦ διακονίας. Ὅταν γὰρ αὐτῶ δουλεύειν κελεύῃ, καὶ φόνων κατατολμοῦσι, καὶ μαστίγων, καὶ ὄνειδῶν, καὶ αἰσχύνης ἀπάσης.

Ὅπερ τῆς ἐσχάτης ἐστὶν ἀθλιότητος, ἐν μὲν οἷς δεῖ φιλοσοφεῖν, πάντων εἶναι μαλακώτερους· ἐν δὲ οἷς εὐλαβεστέρους εἶναι ἐχρῆν, ἀναισχυντοτέρους πάλιν καὶ ἰταμωτέρους γίνεσθαι.

Καὶ γὰρ τὸ αὐτὸ συμβαίνει τούτοις, οἷον ἂν εἴ τις πάθοιτ' ὄντα πάντα ἀναλώσας εἰς τὰ μὴ δέοντα. Ὁ γὰρ τοιοῦτος, τοῦ καιροῦ τῆς ἀναγκαίας δαπάνης ἐπιστάντος, οὐδὲν ἔχων ἐπιδοῦναι, τὰ ἀνήκεστα ἀσχεῖ δεινὰ, πάντων τῶν αὐτοῦ προαναλωθέντων κακῶς.

ε'. Καὶ καθάπερ οἱ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὰς πονηρὰς τέχνας εἰδότες ἐκείνας, ἐν μὲν ταύταις πολλὰ τῶν παραδόξων καὶ ἐπικινδύνων ὑπομένουσιν, ἐν δὲ ἑτέροις χρησίμοις καὶ ἀνάγκαιοις πράγμασι πάντων εἰσὶ καταγελαστότεροι· οὕτω καὶ οὗτος. Καὶ γὰρ οἱ ἐπὶ σχοῖνου τεταμένης βαδίζοντες, τοσαύτην ἀνδρείαν ἐπιδεικνύμενοι, ἠνικα ἂν τι τῶν ἀναγκαίων τόλμαν ἀπαιτῇ καὶ ἀνδρείαν, οὐδὲ ἐννοῆσαι τι δύνανται ἢ ἀνέχονται τοιοῦτον. Οὕτω δὲ καὶ οἱ πλουτοῦντες, πάνταὑπὲρ χρημάτων τολμῶντες, ὑπὲρ τοῦ φιλοσοφεῖν οὐ μικρόν, οὐ μέγα τι τοιοῦτον ὑπομεῖναι ἀνέχονται.

Καὶ καθάπερ ἐκεῖνοι καὶ σφαλερὸν καὶ ἀκερδὲς πρᾶγμα μεταχειρίζουσιν· οὕτω καὶ οὗτοι κινδύνους μὲν ὑπομένουσι πολλοὺς καὶ κρημνοὺς, εἰς αὐδὲν δὲ χρήσιμον ἀπαντῶσι τέλος, καὶ διπλοῦν ὑπομένουσι σκότος, ἀπὸ τε τῆς τοῦ νοῦ διαστροφῆς πεπηρωμένοι, ἀπὸ τε τῆς τῶν φροντῶν ἀπάτης πολλὴν τὴν ἀχλὺν ὑπομένοντες. Διόπερ οὐδὲ διαβλέψαι ῥαδίως δύνανται.

Ὁ μὲν γὰρ ἐν σκότῳ ὢν, μόνον ἡλίου φανέντος ἀπαλλάττεται τοῦ σκότους, ὁ δὲ τὰ ὄψεις πεπηρωμένος, οὐδὲ ἡλίου φανέντος· ὁ δὲ καὶ οὗτοι πεπόνθασιν. Οὐδὲ γὰρ τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης λάμπαντος καὶ παραινούντος, ἀκούσουσιν, ἀποκλείσαντος αὐτοῖς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ πλούτου.

Διὸ καὶ διπλοῦν σκότος ὑπομένουσι· τὸ μὲν ἐξ αὐτῶν τὸ δὲ ἐκ τοῦ μὴ προσέχειν τῷ διδασκάλῳ. Προσέχωμεν, τοῖν αὐτῶ μετὰ ἀκριβείας, ἵνα ὀψὲ γοῦν ποτε ἀναβλέψωμεν. Καὶ πῶς ἀναβλέψαι δυνατόν; Ἐὰν μάθης πῶς ἐτυφλώθης. Πῶς οὖν ἐτυφλώθεις;

Ἀπὸ τῆς πονηρᾶς ἐπιθυμίας. Καθάπερ γὰρ κόρη καθορᾷ χυμὸς ἐπιρρεύσας πονηρὸς ὁ τῶν χρημάτων ἔρωσ, πυκνὴν τὴν νεφέλην ἐποίησεν.

Ἀλλὰ καὶ διασκεδαθῆναι καὶ ραγῆναι τὴν νεφέλην ταύτην ῥάδιον, ἐὰν τὴν ἀκτῖνα τῆς τοῦ Χριστοῦ δεξώμεθα διδασκαλίας· ἂν ἀκούσωμεν αὐτοῦ παραινούντος καὶ λέγοντος· Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ τι μοι, φησὶ, πλέον ἀπὸ τῆς ἀκροάσεως, ὅταν ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας κατέχωμαι;

Μάλιστα μὲν οὖν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ἢ συνεχῆς ἀκρόασις καταλύσαι δυνήσεται.

Ἄν δ' ἄρα ἐπιμένῃς κατεχόμενος, ἐννόησον, ὅτι οὐδὲ ἐπιθυμία τὸ πρᾶγμα ἐστὶ. Ποία γὰρ ἐπιθυμία, δουλεύειν χαλεπῶς, καὶ ὑποκεῖσθαι τυραννίδι, καὶ δεδέσθαι πανταχόθεν, καὶ ἐν

σκότω διατρίβειν, και θορύβου γέμειν, και πόνους υπομένειν άκερδεῖς, και ἑτέροις φυλάττειν τὰ χρήματα, πολλάκις δὲ και ἐχθοῖς; Ποίας ταῦτα ἐπιθυμίας ἄξια; Ποίας δὲ οὐ φυγῆς και δρόμων; Ποία ἐπιθυμία, θησαυρὸν ἀποτίθεσθαι μεταξύ κλεπτῶν; Εἰ γάρ ὅλως ἐπιθυμεῖς χρημάτων, μετάθεσ ἔνθα δύνασαι μένειν ἀσφαλῆ και ἀνεπηρέαστα. Ὡς ἄ γε νῦν ποιεῖς, οὐ χρημάτων ἐπιθυμοῦντος ἔστιν, ἀλλὰ δουλείας, και ἐπιρρείας και ζημίας, και ὀδύνης διηνεκοῦς. Σὺ δὲ, ἂν μὲν τις ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς τόπον ἀνεπηρέαστον δεῖξῃ, κἂν εἰς αὐτὴν ἐξαγάγῃ τὴν ἔρημον, ὑποσχόμενος ἀσφάλειαν τῇ φυλακῇ τῶν χρημάτων, οὐ κατοκνεῖς, ἀλλὰ και ἐμπιστεύεις, και ἐκβάλλεις ἐκεῖ τὰ χρήματα· τοῦ Θεοῦ δὲ ἀντὶ ἀνθρώπων ὑπισχνουμένου σοι τοῦτο, και οὐχὶ τὴν ἔρημον, ἀλλὰ τὸν οὐρανὸν προτιθέντος, τὰ ἐναντία καταδέχῃ. Καίτοι γε κἂν μυριάκις ἐν ἀσφαλείᾳ γένηται κάτω, τῆς φορντίδος οὐδέποτε ἐλεύθερος γενέσθαι δύνησῃ. Κἂν γὰρ μὴ ἀπολύσῃς, τοῦ φροντίζειν μὴ ἀπολέσῃς οὐδέποτε ἀπαλλαγῆσῃ. Ἐκεῖ δὲ οὐδὲν ὑποστήσῃ τούτων· και τὸ δὴ πλέον, ὅτι οὐ κατορύττεις τὸ χρυσίον μόνον, ἀλλὰ και φυτεύεις. Τὸ γὰρ αὐτὸ και θησαυρὸς ἔστι και σπόρος· μᾶλλον δὲ ἑκατέρων τούτων πλέον.

Ὁ μὲν γὰρ σπόρος οὐ μένει διαπαντός, τοῦτο δὲ μένει διηνεκῶς. Πάλιν ὁ θησαυρὸς οὐ βλαστάνει, οὗτος δὲ ἀθανάτους σοι φέρει καρπούς.

Εἰ δὲ τὸν χρόνον μοι λέγεις, και τὴν ἀναβολὴν τῆς ἀποδόσεως, ἔχω μὲν και ἐγὼ δεῖξαι, και εἰπεῖν ὅσα και ἐνταῦθα ἀπολαμβάνεις· χωρὶς δὲ τούτων, και ἀπ' αὐτῶν τῶν βιωτικῶν σε ἐλέγξει περιήσομαι μάτην ταῦτα προφασιζόμενον.

στ'. Πολλὰ γὰρ και ἐν τῷ παρόντι βίῳ κατασκευάζεις, ὧν οὐ μέλελις αὐτὸς ἀπολαύειν· κἂν ἐγκαλῇ τις, τοὺς παῖδας και τοὺς ἐκείνων παῖδας προβαλλόμενος, ἱκανὴν δοκεῖς παραμυθίαν τῶν περιττῶν εὐρηκέναι πόνων. Ὅταν γὰρ ἐν ἐσχάτῳ γῆρας γενόμενος οἰκοδομῆς οἰκίας λαμπράς, ὧν πρὸ τοῦ τέλους ἀπελεύσῃ πολλάκις, και δένδρα φυτεύῃς, ἃ μετὰ πολλὰ ἔτη τὸν καρπὸν οἴσει· (ὅταν φυτεύῃς ἐν χωρίῳ δένδρα, ὧν μετὰ μυρία ἔτη ὁ καρπὸς ἦξει,) και οὐσίας ἀγοράζῃς και κλήρους, ὧν μετὰ πολὺν χρόνον δεῖξῃ τὴν δεσποτείαν, και ἔτερα πολλὰ τοιαῦτα φιλοπονῆς, ὧν οὐ καρπώσῃ τὴν ἀπόλαυσιν· ἄρα διὰ σεαυτὸν ἢ διὰ τοὺς μετὰ ταῦτα ποιεῖς; Πῶς οὖν οὐκ ἐσχάτης ἀνοίας, ἐνταῦθα μὲν μηδὲν ἀλύειν πρὸς τὴν τοῦ χρόνου μέλλῃσιν, και ταῦτα μέλλοντα ἐκ τῆς μελλήσεως ταύτης ἀπάσης τῶν πόνων ἐκπίπτειν τῆς ἀμοιβῆς· ἐκεῖ δὲ διὰ τὴν ἀναβολὴν ναρκᾶν, και ταῦτα πλέον σοι φερούσης τὸ κέρδος, και οὐκ εἰς ἑτέρους παραπεμπούσης τὰ ἀγαθὰ, ἀλλὰ σοὶ κομιζούσης τὰς δωρεάς; Χωρὶς δὲ τούτων οὐδὲ ἡ ἀναβολὴ πολλή.

Και γὰρ ἐπὶ θύραις τὰ πράγματα, και οὐκ ἴσμεν μὴ ποτε και ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γενεᾷ τέλος ἔξει τὰ καθ' ἡμᾶς ἅπαντα, και ἡ φοβερὰ παραγένηται ἡμέρα ἐκείνη, τὸ φρικῶδες ἡμῖν ἐνδεικνυμένη και ἀδέκαστον δικαστήριον. Και γὰρ τὰ πλείονα τῶν σημείων ἀπῆρτισται, και τὸ Εὐαγγέλιον λοιπὸν πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης κεκήρυται, και τὰ τῶν πολέμων, και τὰ τῶν σεισμῶν, και τῶ λιμῶν ἐξέβη, και οὐ πολὺ τὸ μέστων. Ἄλλ' οὐχ ὄρας σημεία; Και τοῦτο αὐτὸ μέγιστον σημεῖον. Οὐδὲ γὰρ οἱ ἐπὶ Νῶε εἶδον προοίμια τῆς πανωλεθρίας ἐκείνης, ἀλλὰ μεταξύ παίζοντες, ἐσθιοντες, γαμοῦντες, τὰ συνήθη πράττοντες ἅπαντα, οὕτω κατελήφθησαν ὑπὸ τῆς φοβερᾶς δίκης ἐκείνης. Και οἱ ἐν Σοδόμοις δὲ ὁμοίως, τρυφῶντες και οὐδὲν ὑφορώμενοι τῶν γεγενημένων, ὑπὸ τῶν κεραυνῶν κατεφλέχθησαν τῶν τότε κατενεχθέντων. Ἄπερ οὖν ἅπαντα ἐννοοῦντες ἐπιστρέψωμεν ἑαυτοὺς πρὸς τὴν τῆς ἐντεῦθεν ἀποδημίας παρσκευήν.

Κἂν γὰρ ἡ κοινὴ τῆς συντελείας ἡμέρα μηδέποτε ἐπιστῇ, τὸ ἐκάστου τέλος ἐπὶ θύρας, κἂν γεγηρακῶς τίς ᾖ, κἂν νέος· και οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν ἀπελθόντας οὔτε ἔλαιον πρίασθαι λοιπὸν, οὔτε δεηθέντας ἐπιτυχεῖν συγγνώμης, κἂν Ἀβραάμ ὁ παρακαλῶν ᾖ, κἂν Νῶε, κἂν Ἰώβ, κἂν Δανιήλ. Ἔως οὖν καιρὸν ἔχομεν, προαποθώμεθα ἑαυτοῖς πολλὴν τὴν παρρησίαν, συναγάγωμεν ἔλαιον δαψιλές, μεταθῶμεν ἅπαντα εἰς τὸν οὐρανόν, ἵνα ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι και ὃ μάλιστα αὐτῶν δεόμεθα, πάντων ἀπολαύσωμεν, χάριτι και φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα και τὸ κράτος, νῦν και ἀεὶ, και εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

Μητροπολίτου Τρίκκης και Σταγῶν Διονυσίου
Πατερικὸν Κυριακοδρόμιον
Τόμος Δεύτερος
Ἀθῆναι 1969
σελ.154-167

<http://www.impantokratoros.gr/5549D6F1.el.aspx>